

Załącznik nr 1
do Uchwały Rady Powiatu
Nr XV/94/08
z dnia 30 stycznia 2008 r.

Strategia rozwoju powiatu sępoleńskiego

***Wizja rozwoju powiatu sępoleńskiego
i gmin powiatu sępoleńskiego***

Cele i kierunki rozwoju powiatu sępoleńskiego

Spis treści

ZAŁOŻENIA OGÓLNE	3
WIZJA ROZWOJU POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO I GMIN POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO	4
<i>Kształtowanie pozycji i roli powiatu sępoleńskiego oraz gmin Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno i Więcbork na tle województwa kujawsko-pomorskiego</i>	5
<i>Prognoza demograficzna jako podstawowe uwarunkowanie realizacji zadań własnych samorządów</i>	9
<i>Rozwój społeczny</i>	10
<i>Rozwój gospodarczy i promocja powiatu</i>	16
<i>Drogi i komunikacja</i>	18
<i>Infrastruktura techniczna</i>	20
<i>Sępólno Krajeńskie i Więcbork – partnerzy i rywale</i>	24
<i>Turystyka – nowa szansa rozwoju powiatu</i>	25
<i>Priorytety rozwoju gmin powiatu sępoleńskiego</i>	27
MIERNIKI MONITORINGU, STANU REALIZACJI I POWODZENIA STRATEGII POWIATOWEJ I GMINNYCH	30
ZAŁĄCZNIK	35
<i>Postulaty dotyczące najważniejszych zagadnień, którymi powinny zająć się władze gmin - zgłaszane przez mieszkańców w badaniach ankietowych</i>	
CELE I KIERUNKI ROZWOJU POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO	38

Projektant Strategii: mgr Adam Stańczyk
Strategię opracowano w okresie maj - grudzień 2007

ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Wstęp

Niniejsze opracowanie stanowi „Wizję rozwoju” powiatu sępoleńskiego oraz gmin Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno i Więcbork, a więc zapis celów rozwoju oraz kierunków działań, które należy podjąć i realizować dla osiągnięcia wyznaczonych celów i zakładanego stanu rozwoju.

Strategie rozwoju dla powiatu sępoleńskiego oraz każdej z 4 gmin zostały wykonane w ramach wspólnego przedsięwzięcia pięciu samorządów działających na terenie powiatu, mającego na celu aktualizację posiadanych strategii. W toku prowadzonych prac sporządzono:

- diagnozy stanu rozwoju każdej z gmin oraz powiatu (5 autonomicznych opracowań),
- raporty z badań ankietowych wśród mieszkańców gmin (4 raporty)
- wizję rozwoju powiatu i każdej z gmin powiatu wraz z komentarzem dotyczącym założeń realizacji (wspólne opracowanie dla wszystkich strategii),
- cele i kierunki rozwoju dla każdej z gmin oraz powiatu (5 autonomicznych opracowań).

Wizja rozwoju jest opracowaniem wspólnym – spajającym 5 autonomicznych strategii rozwoju. Kreowanie rozwoju powiatu i każdej z gmin powiatu będzie się opierało na:

- realizacji celów rozwoju specyficznych dla każdej z gmin i niezwiązanych z rozwojem pozostałych gmin, jak też z rozwojem powiatu (cele związane przede wszystkim z realizacją zadań własnych gmin),
- realizacji celów wspólnych dla wszystkich gmin (cele związane przede wszystkim z realizacją zadań powiatowych – dla każdej z gmin bardzo istotne jest funkcjonowanie dziedzin będących zadaniami administracji powiatowej, nawet jeśli zadania te nie są realizowane na terenie danej gminy – np. szkoły ponadgimnazjalne, lecznictwo specjalistyczne i szpitalne),
- wzajemnych interakcjach między gminami (rozwój każdej z gmin wywiera wpływ na zmiany uwarunkowań rozwoju pozostałych gmin powiatu – szczególnie istotne są zmiany rozwoju gmin Sępólno i Więcbork, które ze względu na pełnienie funkcji obsługi terenu całego powiatu, wpływają na uwarunkowania rozwoju każdej z gmin).

Z opisanych powyżej powodów sformułowano jedną kompleksową wizję rozwoju powiatu, w której zawarto wszystkie wymienione aspekty – zadania specyficzne dla poszczególnych gmin, zadania wspólne – leżące w interesie każdej z gmin, zagadnienia potencjalnie konfliktowe (w których rozwiązanie będą zaangażowane wszystkie lub część samorządów), a także zagadnienia dotyczące kreowania pozycji i wizerunku powiatu na tle województwa. W bardzo szerokim zakresie uwzględniono wzajemne interakcje między gminami, a więc nie tylko wspólne korzyści pewnych rozwiązań, ale także potencjalną rywalizację i konflikty interesów między gminami i miastami. Tym samym, taka całościowa wizja rozwoju powiatu, jest opracowaniem znacznie szerszym, niż odrębne wizje dla każdej z jednostek i pozwala lepiej przedstawić złożone uwarunkowania przyszłego rozwoju i funkcjonowania powiatu i każdej z gmin powiatu.

W sposób kompleksowy przedstawiono zakres i charakter działań prorozwojowych, które będą podejmowane na terenie powiatu i w każdej z gmin powiatu (zadania szczegółowe, specyficzne dla danej gminy), stąd też wizja rozwoju nakreśla nie tylko zamierzenia i aspiracje każdej z jednostek, ale również pokazuje szersze tło, na jakim odbywać się będzie ich rozwój.

Wizja rozwoju powiatu oraz cele i kierunki rozwoju dla powiatu i każdej z gmin powiatu są wynikiem:

- analizy uwarunkowań wewnętrznych (wewnętrznego potencjału, mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń rozwoju, istniejących i możliwych do przewidzenia potrzeb),
- analizy uwarunkowań zewnętrznych (roli, znaczenia, pozycji, specyfiki na tle innych obszarów),
- aspiracji samorządów gmin i powiatu (wyrażonych zarówno w już realizowanych, jak też w jeszcze nierozpoczętych programach rozwoju różnych aspektów funkcjonowania gmin),
- aspiracji i potrzeb mieszkańców – zgłoszonych podczas spotkań konsultacyjnych na poziomie gmin i powiatu oraz w badaniu ankietowym przeprowadzonym w każdej z gmin.

Okres obowiązywania strategii rozwoju

Nie wyznacza się terminu (horyzontu) realizacji zapisanych w strategiach celów i kierunków rozwoju dla poszczególnych gmin oraz dla powiatu.

Samorządy traktują wizję rozwoju oraz cele i kierunki rozwoju, jako usystematyzowany wyraz woli i aspiracji dotyczących zamierzeń dalszego rozwoju. Kierunki działań obejmują całość zagadnień, które muszą być zrealizowane lub realizowane dla zapewnienia optymalnego stanu rozwoju. Poszczególne kierunki działań są traktowane jako równorzędne (pod względem celowości realizacji i tempa realizacji) i będą podejmowane w bieżącej działalności samorządów w zależności od aktualnych potrzeb, uwarunkowań i możliwości realizacji.

Dla poszczególnych strategii nie określono horyzontu czasowego ich obowiązywania lub aktualności - będą one ważne i aktualne do czasu stwierdzenia wystąpienia nowych istotnych uwarunkowań (wymuszających zmiany priorytetów, celów lub kierunków rozwoju) lub do czasu realizacji postawionych zadań. Ze względów technicznych (związanych z finansowaniem rozwoju), wizję rozwoju dostosowano do obowiązującego obecnie w polityce regionalnej okresu programowania - obejmującego lata 2007-2013. Po tym okresie pożądana będzie weryfikacja ustaleń strategii w celu aktualizacji kierunków rozwoju powiatu i gmin powiatu oraz ich dostosowania do nowych warunków finansowania rozwoju.

WIZJA ROZWOJU POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO I GMIN POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO

Podstawowym celem rozwoju każdej jednostki – gminy, powiatu – jest zapewnienie mieszkańcom możliwie wysokich standardów życia – realizujących aspiracje mieszkańców i władz. Strategia rozwoju ma więc na celu identyfikację zagadnień wymagających interwencji w celu poprawy jakości życia oraz zapis działań które trzeba podjąć dla zapewnienia tej poprawy.

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców powiatu sępoleńskiego będzie się odbywało poprzez:

- prawidłową realizację zadań własnych samorządów gminnych – zwłaszcza zadań w zakresie dostępu i jakości infrastruktury społecznej i technicznej; należy tu wymienić przede wszystkim zadania związane z edukacją, opieką przedszkolną, podstawową ochroną zdrowia, kulturą, stwarzaniem warunków do rozwoju przedsiębiorczości, infrastrukturą wodno-kanalizacyjną i zapewnieniem właściwego stanu dróg gminnych,
- prawidłową realizację zadań własnych samorządu powiatowego – należy tu wymienić przede wszystkim szkolnictwo ponadgimnazjalne oraz specjalistyczną opiekę zdrowotną, a także stan dróg powiatowych (szczególnie ważnych dla obsługi mieszkańców),
- rozwój technologii informatycznych – upowszechnienie dostępu do internetu (zarówno na warunkach komercyjnych, jak też bezpłatnego w ramach instytucji samorządowych) i wprowadzenie rozwiązań typu e-urząd w administracji publicznej,
- zapewnienie właściwej dostępności komunikacyjnej (w tym także funkcjonowania komunikacji publicznej) – zarówno w układzie wewnątrzpowiatowym i wewnątrzgminnym (lepsza dostępność siedzib gmin oraz lepsza dostępność siedziby powiatu), jak też w układzie międzyregionalnym (lepsza dostępność powiatu z innych regionów i ośrodków),
- utrzymanie korzystnego stanu środowiska przyrodniczego,
- poprawę roli, pozycji i znaczenia powiatu w województwie kujawsko-pomorskim,
- poprawę konkurencyjności powiatu oraz gmin powiatu – a więc stworzenie korzystniejszych warunków inwestowania na terenie powiatu,
- partycypację w środkach umożliwiających dofinansowanie przedsięwzięć rozwojowych,
- promocję oraz kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu i gmin powiatu.

W wyniku podejmowanych działań, powiat sępoleński i każda z gmin powiatu, będą obszarami:

- o poprawiających się warunkach życia mieszkańców, mierzonych dostępem do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej – zakłada się, że w zakresie dostępności do infrastruktury, powiat i każda z gmin będą prezentować poziom co najmniej równy przeciętnemu dla powiatów ziemskich województwa (jest to założenie bardzo ambitne biorąc pod uwagę małą gęstość zaludnienia i rozproszenie osadnictwa - znacznie utrudniające optymalną realizację zadań własnych w zakresie infrastruktury społecznej i technicznej), ale pod względem jakości infrastruktury – poziom wyższy od średniej;
- o poprawiającej się sytuacji gospodarczej – na terenie powiatu będą powstawać nowe miejsca pracy (między innymi wskutek polityki wyznaczania terenów inwestycyjnych), mieszkańcy będą lepiej przygotowani do poszukiwania pracy (lepsze kwalifikacje zawodowe) wskutek czego wzrośnie zatrudnienie; prognoza demograficzna (zakładająca wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym)

wskazuje jednak, że poważnym problemem pozostanie wysokie oficjalnie rejestrowane bezrobocie; miarą sukcesu samorządów w zakresie aktywizacji gospodarczej będą wyższe, niż w innych obszarach wskaźniki dynamiki wzrostu zatrudnienia;

- o lepszej dostępności komunikacyjnej – będzie to osiągnięte poprzez modernizację dróg wszystkich kategorii, w tym zwłaszcza dróg powiatowych, obsługujących największą część mieszkańców powiatu oraz dróg gminnych (prezentujących najgorszy stan techniczny), ale także zapewniających dostępność zewnętrzną: drogi krajowej nr 25 i dróg wojewódzkich (zwłaszcza nr 241), powiat zyska nowe połączenie z autostradą A-1 (za pomocą przebudowanej drogi nr 241 łączącej powiat z węzłem autostradowym w Warlubiu); na drogach powiatu poprawi się bezpieczeństwo (między innymi wskutek realizacji obwodnic miast); czynione będą także starania o poprawę funkcjonowania komunikacji autobusowej – w celu zwiększenia liczby połączeń wewnątrzpowiatowych oraz połączeń powiatu (zwłaszcza obszarów wiejskich) z innymi miastami (poza powiatem);
- o nowym rodzaju prowadzonych działalności – zakłada się, iż w kolejnych latach znacznie wzrośnie stan zagospodarowania turystycznego na terenie powiatu, a powiat zacznie być postrzegany jako istotny w skali województwa rejon turystyczny;
- o poprawiającej się pozycji i rosnącym znaczeniu na tle województwa. Zakłada się, iż zarówno powiat, jak też każda z gmin powiatu, ale także każde z miast powiatu, będą postrzegane jako obszary atrakcyjne, w których zachodzą pozytywne procesy i korzystne zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej.

W dalszej części opracowania przedstawiono szczegółowe założenia realizacji zamierzeń rozwojowych (dążenia do osiągnięcia stanu opisanego w wizji rozwoju), w podziale na następujące grupy tematyczne:

- Kształtowanie pozycji i roli powiatu sępoleńskiego oraz gmin Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno i Więcbork na tle województwa kujawsko-pomorskiego
- Prognoza demograficzna jako podstawowe uwarunkowanie realizacji zadań własnych samorządów
- Rozwój społeczny
- Rozwój gospodarczy i promocja powiatu
- Drogi i komunikacja
- Infrastruktura techniczna
- Sępólno Krajeńskie i Więcbork – partnerzy i rywale
- Turystyka – nowa szansa rozwoju powiatu
- Priorytety rozwoju gmin powiatu

Kształtowanie pozycji i roli powiatu sępoleńskiego oraz gmin Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno i Więcbork na tle województwa kujawsko-pomorskiego

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju oraz pozycję powiatu sępoleńskiego na tle województwa kujawsko-pomorskiego w kolejnych latach wyznaczać będą następujące uwarunkowania:

- Stosunkowo mały potencjał wynikający z małej liczby mieszkańców i małej skali zachodzących w powiecie procesów społeczno-gospodarczych. Powiat sępoleński pozostanie jednym z najmniej ludnych powiatów (zarówno pod względem liczby bezwzględnej mieszkańców, jak też wskaźnika gęstości zaludnienia);
- Stosunkowo mały potencjał siedziby powiatu (nie należy oczekiwać zasadniczych zmian potencjału społeczno-gospodarczego miasta Sępólno Krajeńskie; siedziba powiatu pozostanie przede wszystkim niewielkim – powiatowym - ośrodkiem usługowym, z udziałem działalności gospodarczych i rozwijającymi się działalnościami turystycznymi);
- Podział funkcji powiatowych (związanych z lokalizacją instytucji obsługi mieszkańców) pomiędzy Sępólno i Więcbork;
- Peryferyjne położenie poza strefami oddziaływań głównych ośrodków miejskich oraz poza strefami przyspieszonego rozwoju (strefy te najczęściej wykształcają się pomiędzy dużymi ośrodkami miejskimi lub w ich sąsiedztwie);
- Duże rozproszenie osadnictwa (duży udział małych wsi, przy stosunkowo małej gęstości sieci osadniczej);
- Konieczność aktywizacji społeczno-gospodarczej w sytuacji długotrwałego wysokiego bezrobocia, znacznego udziału obszarów post-pegeerowskich, dobrej struktury ale niezbyt korzystnych warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa.

Poprawa konkurencyjności i atrakcyjności powiatu może się więc odbywać przede wszystkim poprzez

wykorzystanie szans oraz eliminację zagrożeń, związanych z tymi uwarunkowaniami:

1. Ponieważ powiat nie jest w stanie konkurować z innymi obszarami skalą prowadzonych działalności, konieczne jest poszukiwanie specjalizacji - „nisz rynkowych”, w zakresie których rola, znaczenie i pozytywny wizerunek powiatu będą niewspółmiernie wyższe od ogólnego znaczenia w systemie społeczno-gospodarczym województwa;
2. W zakresie działalności „typowych” - powszechnie spotykanych i rozwiniętych w każdym z powiatów – należy dążyć do osiągnięcia przewagi jakościowej – to znaczy stanu rozwoju, który będzie wyróżniał powiat na tle innych obszarów i powodował, że będzie w tym zakresie bardziej konkurencyjny. Przede wszystkim należy tu zwrócić uwagę na:
 - maksymalny możliwy i ekonomicznie uzasadniony rozwój infrastruktury technicznej;
 - rozwój społeczny – w celu optymalnego przygotowania mieszkańców do funkcjonowania w warunkach konkurencyjności;
 - wzrost aktywności społecznej;
3. Wykorzystanie walorów turystycznych dla szerszego rozwoju turystyki – stworzenie produktu turystycznego, który będzie lokował powiat sępoleński wśród liderów turystyki w regionie;
4. Na szerszą skalę należy promować powiat – w tym także jego obecnie nieznane szerzej walory (np. takie jak bardzo wysoka jakość środowiska).

Rozpatrując pozycję i konkurencyjność poszczególnych gmin, należy zwrócić uwagę, że ich zewnętrzne uwarunkowania rozwoju (na tle innych gmin), ale także związane z nimi aspiracje co do kierunków dalszego rozwoju, są zróżnicowane:

- a) w gminach Sępólno i Więcbork celem jest poprawa pozycji społeczno-gospodarczej i wizerunku na tle województwa, tak by odzwierciedlały one ich rzeczywisty potencjał powierzchniowy i demograficzny (obydwie gminy należą do największych pod względem powierzchni i dosyć dużych pod względem liczby mieszkańców, obydwie prezentują także dosyć duży potencjał rolnictwa – tymczasem nie są one postrzegane jako jednostki tak znaczące); w przypadku gminy Sępólno aspiracje i dążenia dotyczą także wzmocnienia pozycji miasta jako siedziby powiatu i wykształcenie silniejszych powiązań i zależności z obszarem powiatu, a nawet z gminami leżącymi poza powiatem (tak by miasto w większym stopniu czerpało korzyści z obsługi ludności całego powiatu), natomiast w przypadku Więcborka istotne jest wykorzystanie faktu pełnienia przez to miasto funkcji ponadlokalnych, związanych z realizacją niektórych zadań powiatowych (co odróżnia Więcbork od większości siedzib gmin) do wzmocnienia pozycji miasta w sieci osadniczej województwa – znaczenie Więcborka dla obsługi mieszkańców powiatu jest większe, niż w przypadku niektórych innych – znacznie większych – miast. Obydwie gminy, a zwłaszcza ich siedziby, wykazują także aspiracje do rozwoju funkcji turystycznej o charakterze ponadlokalnym.
- b) gmina Kamień ze względu na stosunkowo mały potencjał i relatywnie niewielkie znaczenie w systemie społeczno-gospodarczym województwa (co wynika także z faktu, że miasto Kamień jest miastem bardzo małym i z wyjątkiem stacjonarnej opieki społecznej, pełni funkcje wyłącznie o charakterze lokalnym – obsługę ludności gminy) zamierza przede wszystkim wykorzystać tranzytowe położenie przy drodze krajowej (co wyróżnia gminę na tle wielu podobnych gmin – ale nie mających tak korzystnego położenia), a także fakt położenia pomiędzy dwoma ośrodkami - powiatowym Sępólnem i prezentującym dosyć wysoki potencjał i ponadpowiatowe znaczenie – Chojnicami. Położenie takie zapewnia mieszkańcom możliwość szerokiego wyboru oferty obydwu miast, stwarza bardzo korzystne (dla mieszkańców Kamienia i niektórych miejscowości wiejskich) warunki dostępności w komunikacji autobusowej (dużo połączeń, w tym także ponadregionalnych), ale także jest korzystną przestrzenią do lokalizowania niektórych działalności gospodarczych. Gmina Kamień wykazuje także aspiracje do rozwoju funkcji turystycznej o charakterze ponadlokalnym.
- c) gmina Sośno nie pełni obecnie funkcji ponadlokalnych ale wykazuje aspiracje w tym kierunku, poparte ofertą bazy lokalowej dla przedsięwzięć o takim charakterze (np. dla lokalizacji instytucji o charakterze powiatowym lub innych przedsięwzięć, których obszar oddziaływania może wykraczać poza granice gminy). Podstawowe uwarunkowania zewnętrzne, które gmina zamierza wykorzystać, to:
 - położenie stosunkowo blisko Bydgoszczy (najbliżej spośród gmin powiatu), co z jednej strony umożliwia mieszkańcom korzystanie z szerokiej oferty tego miasta, ale z drugiej strony – stwarza warunki do pełnienia pewnych funkcji na rzecz mieszkańców Bydgoszczy – np. rozwoju zabudowy lotniskowej, czy

też wyznaczania terenów pod „drugie domy”, a nawet zabudowę mieszkaniową - rezydencjalną; gmina ma jednak tylko ograniczone uwarunkowania w tym kierunku – walory przyrodnicze dla rozwoju turystyki i rekreacji nie należą do kategorii najbardziej atrakcyjnych, a odległość do centrum Bydgoszczy jest jednak zbyt duża by była atrakcyjna dla osadnictwa podmiejskiego na dużą skalę;

- położenie pomiędzy kilkoma ośrodkami miejskimi – w wieloboku wyznaczonym przez Bydgoszcz, Sępólno, Więcbork, Mroczeń, Koronowo, a nawet Nakło i Tucholę. Położenie takie stwarza teoretyczną możliwość bardzo dużego wyboru oferty tych miast – warunkiem jest jednak funkcjonująca sieć połączeń komunikacyjnych. Obecnie ze względu na brak połączeń w komunikacji publicznej, gmina jest obszarem typowo peryferyjnym (połączenia między tymi ośrodkami realizowane są poza gminą), jednak stworzenie dobrych możliwości dojazdu diametralnie zmienia sytuację. Stąd też najważniejszym działaniem władz gminy w kierunku kształtowania pozycji i roli gminy na tle otoczenia zewnętrznego, powinno być właśnie podejmowanie starań na rzecz poprawy dostępności. Na terenie gminy brakuje jakichkolwiek usług o znaczeniu ponadlokalnym, także rynek pracy jest bardzo niewielki – tym samym możliwość dojazdu w komunikacji publicznej ma podstawowe znaczenie dla funkcjonowania gminnej społeczności i realizacji jej potrzeb.

Jednym z najważniejszych uwarunkowań, w dużym stopniu determinującym możliwości i kierunki dalszego rozwoju powiatu sępoleńskiego jest jego peryferyjne położenie. Jest to uwarunkowanie całkowicie obiektywne - niezależne od wewnętrznego potencjału.

Peryferyjne położenie powoduje niezbyt korzystny wizerunek Krajny, jako obszaru o niższym stanie rozwoju, mniej atrakcyjnego i mniej interesującego od innych obszarów. Niezwykle ważnym zadaniem jest więc także promocja powiatu i kreowanie pozytywnego wizerunku.

W najbliższych latach pojawią się sprzyjające uwarunkowania zewnętrzne, które ograniczą wpływ peryferyjnego położenia powiatu. Przede wszystkim wiązać się to będzie z realizacją połączenia drogowego w relacji Kcynia - Warlubie, którego celem jest stworzenie dogodnego połączenia Tucholi, Sępólna, Więcborka, ale także Nakła z węzłem na autostradzie A-1. Tym samym przez teren powiatu przebiegać będzie jedna z ważniejszych arterii komunikacyjnych wyznaczonych w sieci dróg wojewódzkich, a powiat nabierze tranzytowego charakteru także tej relacji (dotychczas większy ruch wiązał się jedynie z drogą nr 25).

Władze powiatu oraz każdej z gmin podejmować będą działania na rzecz ograniczenia negatywnych skutków peryferyjności powiatu. Odbywać się to będzie poprzez:

1. dążenie do zapewnienia lepszych połączeń komunikacyjnych obszaru powiatu z głównymi ośrodkami miejskimi i węzłami komunikacyjnymi, leżącymi poza terenem powiatu, przede wszystkim z Bydgoszczą i Chojnicami, ale także z Toruniem. Problem dostępności komunikacyjnej dotyczy przede wszystkim obszarów wiejskich powiatu, gdyż miasta, leżąc na uczęszczanych szlakach komunikacyjnych, są relatywnie dobrze obsłużone w autobusowej komunikacji wewnątrz i międzyregionalnej. Zagadnienie dostępności komunikacyjnej jest ważne dla obszaru całego powiatu, ale szczególnie ważne dla gminy Sośno, która leżąc pomiędzy szlakami komunikacyjnymi jest szczególnie słabo obsłużona;
2. starania na rzecz promocji i kreowania pozytywnego wizerunku powiatu, ale także promocji największych gmin powiatu (Sępólno i Więcbork) i promocji walorów wynikających ze specyficznego układu osadniczego nazywanego czasem „Trójmiastem Krajeńskim”

Promocja powiatu będzie opierała się przede wszystkim na eksponowaniu następujących walorów i wartości:

- podkreślaniu odrębności i integralności Krajny jako obszaru o interesującym, utrwalonym i odrębnym dziedzictwie kulturowym,
- rozwoju i promocji turystyki - będzie to związane z planami intensywnego rozwoju tej dziedziny gospodarki, w zakresie której powiat ma szanse w ciągu kilku-kilkunastu lat dołączyć do kategorii regionalnych liderów,
- promocji wysokich walorów przyrodniczych i niezwyklej czystości środowiska,
- możliwości wykorzystania rolniczego charakteru powiatu – o najkorzystniejszych w województwie strukturach agrarnych,
- podkreślaniu specyfiki powiatu, polegającej w zakresie obsługi ludności, na podziale funkcji powiatowych pomiędzy Sępólno i Więcbork (przy stosunkowo małym potencjale demograficznym

obydwu miast) - fakt podziału funkcji, przy jednocześnie małej liczbie mieszkańców Sępólna jako siedziby powiatu, powoduje, że miasto to nie może być w prosty sposób porównywane do innych siedzib powiatów, gdyż takie pobieżne porównania są nieadekwatne do fatycznej sytuacji i krzywdzące dla wizerunku Sępólna i powiatu;

- podkreślanii stosunkowo dużego potencjału i wysokich aspiracji gmin Sępólno Krajeńskie i Więcbork.

Władze powiatu sępoleńskiego podejmować będą starania na rzecz zmiany niektórych - postrzeganych jako niesprzyjające dla rozwoju powiatu - założeń polityki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego. Dotyczyć to będzie przede wszystkim rezygnacji z koncepcji zagospodarowania i funkcjonowania regionu w oparciu o sieć ośrodków podregionalnych - uzupełniających oddziaływanie Bydgoszczy i Torunia w zakresie funkcji regionalnych. Z punktu widzenia interesów powiatu sępoleńskiego niekorzystna jest obecnie obowiązująca koncepcja zagospodarowania przestrzennego województwa, zakładająca podział regionu na strefy funkcjonalno-przestrzenne i przypisanie każdej ze stref ośrodków centralnych - pełniących rolę biegunów rozwoju - odpowiedzialnych za kształtowanie rozwoju i obsługę zarówno ludności, jak i biznesu. O ile ogólne założenia tej koncepcji są słuszne, to w przypadku strefy, w której położony jest powiat sępoleński, słabą jej stroną jest zbyt mały potencjał ośrodka centralnego - Tucholi. Na początku bieżącej dekady, gdy powstawały założenia tej koncepcji, przyjmowano, że Tuchola powinna przejąć rolę Chojnic - ośrodka podregionalnego dla północno-zachodniej części województwa. Zakładano, że miasto zostanie zasadniczo wzmocnione w zakresie funkcji regionalnych i pomimo relatywnie małego potencjału demograficznego i gospodarczego, będzie pełnił rolę silnego ośrodka obsługi. Doświadczenie kilku lat wykazało jednak, że rozwój funkcji regionalnych w Tucholi postępuje bardzo powoli, a potencjał instytucji obsługi ludności i sektora obsługi biznesu jest wciąż niesatysfakcjonujący. Miasto nie jest też węzłem komunikacji międzyregionalnej, co więcej - nie wykształciły się nawet wewnętrzne połączenia komunikacyjne spoza terenu powiatu do Tucholi - w praktyce brak jest połączeń z Więcborka, Kamienia i Sośna, wskutek czego pomimo relatywnie niedużej odległości, Tuchola nie może pełnić roli ośrodka obsługi, gdyż miasto to jest niedostępne w komunikacji publicznej.

Tym samym zbyt słaby ośrodek centralny ogranicza możliwości rozwoju powiatu sępoleńskiego i stwarza realne zagrożenie utrwalania jego peryferyzacji społeczno-gospodarczej, czyli: pozostawania poza głównymi strefami rozwoju, utrzymywania niekorzystnych wskaźników gospodarczych, utrzymywania niekorzystnej sytuacji utrudnionego dostępu mieszkańców i biznesu do instytucji obsługi.

W związku ze zbyt słabym potencjałem Tucholi jako ośrodka centralnego (przy takim założeniu koncepcji, w której ośrodek centralny ma pełnić wiodącą rolę w zapewnianiu dostępu do infrastruktury regionalnej), istnieje także ryzyko dezintegracji powiatu - mieszkańcy różnych jego części (w zależności od położenia), będą poszukiwać „zastępczych” ośrodków obsługi, czyli innych silnych pod względem wyposażenia miast - przede wszystkim Chojnic i Bydgoszczy, co w dłuższej perspektywie może być także groźne dla integralności terytorialnej województwa.

Władze powiatu będą więc podejmowały starania w kierunku uznania powiatu sępoleńskiego za obszar, który w zakresie funkcji o charakterze ponadpowiatowym powinien być obsługiwany bezpośrednio przez Bydgoszcz. Konsekwencją tego powinna być zdecydowana poprawa dostępności komunikacyjnej tego miasta - zarówno poprzez komunikację publiczną (znaczne zwiększenie częstotliwości połączeń z terenów wiejskich powiatu przy rozważeniu wprowadzenia specjalnej taryfy za przejazd), jak też poprzez modernizację układu drogowego zapewniającego szybki i bezpieczny dostęp w motoryzacji indywidualnej.

Władze powiatu sępoleńskiego opowiadają się więc za koncepcją wzmocnienia połączeń komunikacyjnych powiatów ziemskich z Bydgoszczą i Toruniem, przy sukcesywnym wzmocnianiu potencjału siedzib powiatów.

Należy także zauważyć, że utrzymywanie obecnego stanu przynależności do obszaru obsługi Tucholi w dłuższej perspektywie (wraz ze wzmocnieniem potencjału tego miasta) wiązałby się z całkowitą utratą rangi Sępólna jako ośrodka powiatowego.

Badania ankietowe wykonane wśród mieszkańców powiatu sępoleńskiego wskazują na bardzo małe ciężenia gmin powiatu w kierunku Tucholi. Ankietowani pytani w jakiej miejscowości załatwiają sprawy, których nie mogą załatwić na terenie powiatu, kilkadziesiąt razy częściej wskazują Bydgoszcz, niż Tucholę (także Chojnice notują wielokrotnie więcej wskazań, niż Tuchola). Wyniki badania ankietowego stanowią wyraźny sygnał, iż podstawowe znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania powiatu mają związki z Bydgoszczą i że priorytetowym działaniem w zakresie obsługi ludności w sferze usług regionalnych powinno być stworzenie korzystnych połączeń komunikacyjnych z Bydgoszczą.

Prognoza demograficzna jako podstawowe uwarunkowanie realizacji zadań własnych samorządów

Ważnym uwarunkowaniem rozwoju powiatu - podstawowym w kontekście realizacji zadań własnych samorządów, jest prognoza demograficzna. Ogólna liczba mieszkańców powiatu oraz gmin powiatu nie będzie podlegała istotnym zmianom. Prognoza GUS zakłada iż w roku 2030 liczba mieszkańców powiatu wyniesie ok. 41 tysięcy, a więc będzie niemal identyczna z obecną. Należy spodziewać się pewnych „przesunięć” wewnątrz powiatu - powolnego wyludniania obszarów wiejskich i wzmocnienia miast - jednak skala tych procesów będzie bardzo niewielka.

Prognoza liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym

	2006	2011	2016	2021	2026
	stan faktyczny	prognoza			
Powiat sępoleński	25743	27100	27300	26600	26000
gmina Kamień Krajeński	4325	4600	4700	4600	4500
Kamień Krajeński – miasto	1501	1600	1600	1500	1500
Kamień Krajeński - obszar wiejski	2824	3000	3100	3100	3000
gmina Sępólno Krajeńskie	10101	10600	10600	10300	10000
Sępólno Krajeńskie – miasto	5983	6200	6200	5900	5600
Sępólno Krajeńskie - obszar wiejski	4118	4400	4400	4400	4400
gmina Sośno	3182	3400	3500	3400	3400
gmina Więcbork	8135	8500	8500	8300	8100
Więcbork - miasto	3639	3800	3750	3600	3500
Więcbork - obszar wiejski	4496	4700	4750	4700	4600

Prognoza liczby dzieci młodzieży

	Powiat sępoleński	Kamień Krajeński			Sępólno Krajeńskie			Sośno	Więcbork		
		razem	miasto	wieś	razem	miasto	wieś		razem	miasto	wieś
wiek przedszkolny											
2006*	1786	299	95	204	707	381	326	202	578	244	334
2011	1995	330	110	220	695	330	365	320	650	270	380
2016	1780	325	100	225	670	340	330	210	575	250	325
wiek szkoły podstawowej											
2006*	3190	551	169	382	1185	647	538	429	1025	443	582
2011	2700	450	130	320	1040	550	490	330	880	370	510
2016	2400	405	125	280	840	400	440	375	780	320	460
wiek gimnazjum											
2006*	1903	341	101	240	692	384	308	274	596	258	338
2011	1560	270	80	190	580	310	270	220	490	210	280
2016	1320	220	70	150	520	270	250	155	425	180	245
2021	1535	245	75	170	530	240	290	260	500	210	290
zapotrzebowanie na 2-letnie szkoły zasadnicze											
2006*	273	50	16	34	107	63	44	34	82	36	45
2011	240	45	15	30	90	50	40	30	75	30	45
2016	200	35	10	25	75	40	35	25	65	30	35
2021	175	30	10	20	60	30	30	25	60	25	35
zapotrzebowanie na 3-letnie szkoły maturalne											
2006*	1632	302	102	201	627	363	264	212	490	217	274
2011	1385	250	80	170	500	280	220	175	460	190	270
2016	1160	190	50	140	440	250	190	150	380	160	220
2021	1055	195	55	140	390	190	200	130	340	145	195
absolwenci zainteresowani podjęciem studiów											
2006*	1306	242	81	161	502	291	211	170	392	173	219
2011	1120	205	65	140	405	230	175	140	370	155	215
2016	925	150	40	110	350	200	150	120	305	130	175
2021	835	150	40	110	310	150	160	105	270	115	155

* - dane za rok 2006 – stan faktyczny

Znacznie większe znaczenie mieć będą zmiany liczebności poszczególnych grup wiekowych. W tabelach przedstawiono prognozę zmian dla wybranych grup wiekowych. Podkreślić należy konieczność uwzględnienia przez samorządy w planowaniu rozwoju infrastruktury, następujących najważniejszych uwarunkowań:

- należy spodziewać się sukcesywnego wzrostu liczby i udziału mieszkańców starszych – grupa poprodukcyjna stanowiąca obecnie około 13-14% ogółu mieszkańców w okresie 10-20 lat może osiągnąć poziom 16-18%; oznacza to konieczność dostosowania oferty służby zdrowia i opieki społecznej, kultury i aktywności społecznych, transportu publicznego, ale także przestrzeni publicznych dla potrzeb i oczekiwań ludności starszej (np. likwidacja barier architektonicznych, wyznaczanie większej liczby terenów rekreacyjnych);
- należy spodziewać się utrzymywania bardzo dużej liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym – priorytetowym zadaniem jest więc tworzenie sprzyjających warunków dla powstawania miejsc pracy, gdyż zapotrzebowanie na nie będzie wzrastało; należy także uwzględnić bardzo duże prawdopodobieństwo utrzymywania w kolejnych latach na terenie powiatu (i w każdej z gmin powiatu) wysokich wskaźników bezrobocia;
- istotne zmiany zajdą w młodszych grupach wiekowych – zmniejszy się zapotrzebowanie na placówki oświatowe, co będzie prawdopodobnie skutkowało koniecznością optymalizacji sieci szkół podstawowych oraz ponadgimnazjalnych z dużym prawdopodobieństwem nacisku na zamykanie niektórych z nich.

Rozwój społeczny

Samorządy gminne oraz samorząd powiatowy odpowiadają za szeroką sferę usług infrastruktury społecznej, będących tzw. zadaniami własnymi. Funkcjonowanie tych usług - ich jakość i dostępność - są podstawowymi czynnikami kształtującymi codzienne warunki życia, poziom zadowolenia z zamieszkania w danej miejscowości, pośrednio wpływają też na aktywność społeczną i wiążą się z szeroko rozumianym rozwojem społecznym.

Wśród najważniejszych zagadnień należących do tej grupy, zaliczyć należy: edukację, ochronę zdrowia, kulturę, bezpieczeństwo publiczne, zagospodarowanie przestrzeni publicznych.

Priorytetami w zakresie funkcjonowania placówek oświatowych, są:

- osiągnięcie i utrzymywanie wysokiego poziomu kształcenia – miarą powinno być osiąganie przez uczniów szkół z terenu powiatu ponadprzeciętnych wyników z testów i egzaminów (testy 6-klasistów, gimnazjalne, maturalne, egzaminy na studia),
- objęcie wszystkich uczniów nauką dwóch języków zachodnich (ze wskazaniem na angielski i niemiecki jako optymalne), a w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych wprowadzanie nieobowiązkowej nauki rzadziej spotykanych w szkołach języków (np. szwedzkiego, francuskiego, włoskiego, hiszpańskiego, rosyjskiego),
- zapewnienie właściwej bazy lokalowej (zarówno dopasowanie pojemności do liczby uczniów, jak też poprawa standardu poprzez remonty i modernizacje),
- zapewnienie prawidłowego wyposażenia w obiekty i sprzęt służące wychowaniu fizycznemu i uprawianiu sportu,
- zapewnienie bezpieczeństwa w drodze do szkoły,
- ograniczanie uciążliwości związanych z koniecznością dojazdów i dowozu do szkół - zapewnienie komfortu dojazdów poprzez optymalizację godzin lub tras dojazdów,
- zapewnienie właściwego wyposażenia służącego nauce informatyki,
- wyposażanie szkół w pracownie przedmiotowe,
- poprawa kwalifikacji zawodowych nauczycieli,
- wsparcie dla tworzenia nowych placówek - zwłaszcza niepublicznych.

W stosunku do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych postuluje się dodatkowo:

- wprowadzanie dodatkowych przedmiotów związanych z elementami ekonomii, zasad funkcjonowania gospodarki wolnorynkowej, zasad funkcjonowania lokalnych społeczności obywatelskich, ekorozwoju, wiedzy o możliwościach rozwoju własnego powiatu i gminy. Przyczyni się to do lepszego przygotowania młodzieży do efektywnego i twórczego uczestnictwa w życiu lokalnych społeczności,
- szybkie reagowanie (w zakresie kierunków kształcenia) na zapotrzebowanie na rynku pracy,

- utrzymanie proporcji miejsc w szkołach zakładającej ok. 20% udział szkół zasadniczych zawodowych, ok. 40-50% udział szkół średnich zawodowych i ok. 30-40% udział szkół średnich ogólnokształcących,
- dążenie do utrzymania jak największej liczby z funkcjonujących obecnie placówek pomimo spodziewanego zmniejszenia liczby uczniów.

Utrzymywane i rozwijane będzie szkolnictwo dla dorosłych oraz dodatkowe formy kształcenia mające na celu poprawę i dostosowanie kwalifikacji zawodowych dorosłych. Zakłada się tu przede wszystkim

- dostosowanie wielkości bazy do popytu,
- ścisłą współpracę z urzędem pracy w zakresie kierunków kształcenia dostosowanych do lokalnego rynku pracy,
- organizacja różnego rodzaju kursów i szkoleń – o krótkim czasie nauki (szybkie dostosowanie do potrzeb),
- naukę informatyki dla dorosłych w formie szybkich kursów,
- wsparcie dla rozwoju języków zachodnich,
- przygotowanie do podejmowania pracy za granicą,
- niektóre rodzaje kursów prowadzone będą poza siedzibami szkół dla dorosłych - także na bazie szkół podstawowych (gimnazjów) w miejscowościach wiejskich - w celu maksymalnego ułatwienia dostępu dla mieszkańców.

Sytuacja lokalowa szkół na terenie powiatu jest bardzo zróżnicowana. W wielu placówkach będą rozpoczęte lub kontynuowane naprawy i modernizacje. W dużej części szkół niezbędny jest rozwój bazy sportowej - budowa sal gimnastycznych, boisk, doposażenie istniejącej bazy w sprzęt. Część szkół zgłasza konieczność wymiany lub uzupełnienia wyposażenia służącego do nauki informatyki - sprzęt ten cechuje się szybkim starzeniem technologicznym i w cyklu kilkuletnim powinien podlegać modernizacji. Jest też zapotrzebowanie na sprzęt służący do realizacji zajęć multimedialnych (projektory, rzutniki, notebooki, itp.).

Bardzo ważnym uwarunkowaniem funkcjonowania szkół wszystkich szczebli kształcenia jest prognoza demograficzna zakładająca znaczny spadek liczby uczniów. Będzie ona wymuszała optymalizację sieci szkół i likwidację niektórych placówek - zwłaszcza szkół podstawowych, których liczba jest w powiecie wysoka, ale zmiany zajdą także w sieci szkół ponadgimnazjalnych. Baza lokalowa po zamykanych szkołach powinna zostać wykorzystana do potrzeb integracji lokalnych społeczności (np. na potrzeby kultury).

Warto zauważyć, że edukacja na poziomie podstawowym i gimnazjalnym nie jest zbyt wysoko oceniana w badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców. W ocenie mieszkańców gmin, jakość kształcenia i dostępność szkół na poziomie podstawowym i gimnazjalnym jest dobra lub zaledwie średnia.

Planowane działania w zakresie edukacji powinny więc dotyczyć zarówno poprawy jakości kształcenia, jak też poprawy bazy lokalowej i dydaktycznej szkół. Szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne należy wyposażać w nowoczesne pracownie przedmiotowe (szkoły zawodowe - w stosowne wyposażenie służące nauce zawodu), kadra nauczycielska powinna uzupełniać posiadane kwalifikacje, budynki szkół należy modernizować i rozbudowywać - zwłaszcza dotyczy to wyposażenia w pełnowymiarowe sale gimnastyczne.

Rozwijane i wspierane będą inicjatywy powstawania „e-szkół” czyli kształcenia „na odległość” za pomocą systemów teleinformatycznych (platformy ICT - technologie informacyjno-komunikacyjne)- w powiecie o tak małej gęstości zaludnienia pozwoli to na zróżnicowanie i poszerzenie oferty edukacyjnej (zwłaszcza na poziomie ponadmaturalnym).

Wśród planowanych przez gminy poważnych inwestycji w zakresie oświaty wymienić należy budowę gimnazjum w Kamieniu Krajeńskim.

Na terenie powiatu podejmowane będą starania o utworzenie placówki kształcenia na poziomie wyższym lub licencjackim. Rozpoczęcie starań w tym kierunku motywuje się następującymi względami:

- ułatwieniem dostępu do uzyskania wykształcenia wyższego (dla części mieszkańców podjęcie studiów poza terenem powiatu jest poważną przeszkodą ekonomiczną);

- względami prestiżowymi, które zawsze towarzyszą funkcjonowaniu placówki tego typu, zwłaszcza w mniejszych miastach;
- posiadaniem bazy lokalowej i dużych tradycji oświatowych – wraz ze spodziewanym spadkiem liczby młodzieży w wieku uczęszczania do szkół ponadgimnazjalnych prawdopodobnie zajdzie konieczność likwidacji lub ograniczenia działalności tych placówek – zwolniona baza lokalowa może być wykorzystana na potrzeby szkoły wyższej.

Podkreślić należy, że na terenie powiatu nie ma wystarczająco dużego wewnętrznego popytu na funkcjonowanie szkoły wyższej. Nawet ewentualne ciężenia młodzieży z sąsiednich powiatów nie zapewnią wystarczająco dużego zapotrzebowania. Jedyną szansą na powodzenie przedsięwzięcia jest więc powołanie szkoły o „niszowym” kierunku kształcenia – rzadko spotykanym w sąsiednich ośrodkach, ale atrakcyjnym także dla mieszkańców bardziej odległych miejscowości, którzy byliby skłonni ze względu na atrakcyjność tej placówki studiować na terenie powiatu.

Zainteresowanie tego typu przedsięwzięciem wykazują samorządy gmin Więcbork i Sępólno, na terenie których – w Sępólnie, Sypniewie oraz Więcborku działają szkoły ponadgimnazjalne.

Jednym z podstawowych zagadnień kształtujących jakość życia mieszkańców jest opieka zdrowotna. Badania ankietowe wskazują, iż mieszkańcy zaledwie przeciętnie, a często negatywnie oceniają zarówno jakość, jak i dostępność podstawowej opieki zdrowotnej (spośród wszystkich ocenianych aspektów jakości życia mieszkańców w gminach, zagadnienia te otrzymują jedne z najniższych not). Szczególnie dużo głosów krytycznych dotyczy dostępu do stomatologa oraz do lekarzy specjalistów (wśród postulatów zgłaszanych przez mieszkańców w badaniu ankietowych jest to jeden z najczęściej poruszanych problemów).

Podjętym będą działania na rzecz poprawy dostępu do placówek ochrony zdrowia, poprawy jakości świadczonych usług medycznych, w tym także działania mające na celu poprawę wyposażenia placówek ochrony zdrowia. Na terenie powiatu bardzo korzystny jest fakt funkcjonowania placówek podstawowej ochrony zdrowia w kilku miejscowościach poza siedzibami gmin (w przeciwieństwie do najczęściej spotykanej sytuacji, gdy w gminie jest tylko jeden ośrodek zdrowia) - stwarza to relatywnie lepsze warunki dostępu. Bardzo ważne jest, by każda z przychodni gminnych oferowała powszechną opiekę lekarza ogólnego, pediatry, stomatologa, a w wybrane dni - także wybranych lekarzy specjalistów. Coraz częściej spotyka się przychodnie gminne, w których istnieje możliwość zasięgnięcia porady ginekologa - powinno stać się to standardem w placówkach poz. Lecznictwo specjalistyczne o szerokim zakresie oraz opieka szpitalna oferowane będą w Więcborku; drugim ośrodkiem leczenia specjalistycznego będzie (tak jak dotychczas) Sępólno Krajeńskie. W związku z koniecznością dostosowania do wymogów Ministerstwa Zdrowia, w najbliższym czasie zostanie zmodernizowany i rozbudowany Szpital Powiatowy NZOZ w Więcborku. W tym celu opracowano „program dostosowania” wraz z projektem rozbudowy, która zostanie zakończona do roku 2012. Projekt przewiduje wybudowanie od podstaw zgodnie z obowiązującymi standardami: izby przyjęć, bloku operacyjnego, oddziału intensywnej terapii medycznej oraz bloku porodowego. Powstaną nowe pomieszczenia służące poradniom zabiegowym: chirurgicznej, urazowo-ortopedycznej, urologicznej. Pozostałe (po przeniesionych komórkach organizacyjnych) powierzchnie zostaną wykorzystane do podniesienia standardu oddziałów szpitalnych. Realizacja „programu dostosowania” rozwiąże istniejący obecnie problem centralnego rozprowadzania gazów medycznych oraz pewności zasilania w energię, jak również szereg innych drobnych nieprawidłowości. Szpital powiatowy po rozbudowie będzie spełniał wszelkie standardy wymagane w/w rozporządzeniem i jednocześnie pozwoli jeszcze lepiej zabezpieczyć usługi zdrowotne mieszkańcom powiatu, a w przyszłości, jako tzw. "szpital sieciowy" mieszkańcom większego rejonu.

Podjętym będą działania na rzecz rozwoju opieki paliatywnej wraz z utworzeniem hospicjum.

Podstawowymi priorytetami w zakresie ochrony zdrowia są:

- funkcjonowanie szpitala w Więcborku w sposób zapewniający optymalną opiekę nad mieszkańcami powiatu oraz sukcesywny rozwój placówki w kierunku poprawy wyposażenia i poszerzenia zakresu oferowanych świadczeń (zgodnie z planami rozwoju szpitala)
- poprawa dostępności do lekarzy w przychodniach gminnych, w tym przede wszystkim do stomatologów
- poprawa wyposażenia przychodni gminnych i specjalistycznych (zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami)
- osiągnięcie wymaganych standardów w zakresie wyposażenia
- szczególnie ważne jest sprawne działanie ratownictwa medycznego

Do najczęściej zgłaszanych przez mieszkańców w badaniach ankietowych potrzeb, należy zagospodarowanie czasu wolnego oraz stwarzanie warunków do rekreacji i korzystania z instytucji kultury. Podkreśla się przede wszystkim konieczność stworzenia oferty dla młodzieży, co jest traktowane także jako zapobieganie patologiom i przestępczości.

Samorządy gmin będą podejmować działania na rzecz:

- zwiększenia liczby placówek kulturalnych
- zwiększenia aktywności i uatrakcyjnienia oferty placówek kulturalnych
- wsparcia wszelkich form aktywności społecznej (organizacji, klubów, stowarzyszeń, związków, itp. o różnych profilu i charakterze), w tym zwłaszcza zespołów folklorystycznych, twórców ludowych, organizacji i stowarzyszeń, których działalność odwołuje się do lokalnych tradycji lub też ma na celu jej popularyzację
- poprawy zagospodarowanie w zakresie bazy sportowej
- poprawy zagospodarowania w zakresie rekreacji (np. plaż, ścieżek rowerowych, parków, itp.)

Potrzeby mieszkańców wynikają także ze zbyt małej liczby placówek kulturalnych. Tego typu działalności przestają być atrakcyjne, jeśli nie są dostępne w miejscu zamieszkania lub w bezpośrednim sąsiedztwie i wymagają dojazdów. Należy zdać sobie sprawę, że utrzymywanie zagospodarowania i bazy kulturalnej i rekreacyjnej oraz prowadzenie przez placówki kultury atrakcyjnej działalności - na poziomie i w ilości satysfakcjonującej mieszkańców, jest niezwykle kosztowne i w praktyce - trudne do osiągnięcia. W sferze kultury i zagospodarowania wolnego czasu młodzieży należy więc rozważyć wykorzystywanie w szerokim zakresie istniejącej bazy szkół, które w godzinach pozalekcyjnych mogłyby pełnić zadania w tym zakresie. Szkoły w jeszcze większym, niż obecnie zakresie mogłyby więc przyczyniać się do integracji społecznej. Aktywizacja społeczności będzie także przyczyniać się do wykształcenia i wzmocnienia lokalnego społeczeństwa obywatelskiego - zwiększenia poczucia tożsamości lokalnej i działań na rzecz rozwoju własnych gmin, miejscowości i środowisk.

Rozwojowi społecznemu (ale także gospodarczemu) sprzyjać będzie nawiązywanie w szerokim stopniu współpracy międzynarodowej na różnych płaszczyznach - społecznej, kulturalnej, sportowej, gospodarczej, szkolnej. Kontakty z partnerami zagranicznymi owocować będą także „wymianami międzynarodowymi” różnych grup społecznych, co z jednej strony będzie stanowiło dodatkową okazję dla promocji powiatu i poszczególnych zainteresowanych gmin, ale także pozwoli na poznanie i zaadaptowanie nowych wzorców, metod, sposobów.

Istotnym zadaniem, realizującym postulaty mieszkańców jest także rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej. Samorządy podejmować będą starania na rzecz budowy boisk, sal, ścieżek rowerowych, urządzenia terenów plaż, kąpielisk, itp. Infrastruktura sportowa jest dosyć słabo rozwinięta przy większości szkół, stąd jej realizacja jest tym bardziej pożądana, gdyż przyczynia się do realizacji dwóch celów: właściwego wyposażenia szkół oraz zapewnienia możliwości korzystania przez mieszkańców.

Zadania priorytetowe w sferze zagospodarowania wolnego czasu, to:

- bezwzględne utrzymanie istniejących placówek kulturalnych, poszerzenie zakresu ich działalności, podejmowanie starań na rzecz tworzenia nowych instytucji kultury,
- rozwój aktywności społecznych - aktywizacja lokalnych społeczności, poprzez wsparcie dla istniejących organizacji, stowarzyszeń, klubów, itp. - społecznych, kulturalnych, i innych związanych z rozwojem integracji społecznej lub kultywowaniem lokalnych: tożsamości, tradycji, zwyczajów, historii,
- aktywizacja społeczności i wzrost prestiżu i znajomości gmin i powiatu poza granicami powiatu - poprzez organizację imprez masowych o charakterze kulturalnym, kulturowym, sportowym, rekreacyjnym, integracyjnym, itp. - obecnie liczba, ranga i znajomość tego typu imprez organizowanych na terenie powiatu - są stosunkowo małe;
- poprawa stanu zagospodarowania z zakresu sportu i rekreacji - zwłaszcza realizacja bazy służącej równocześnie szkołom, jak też dostępnej dla mieszkańców, klubów sportowych, itp.,
- wsparcie dla działalności klubów sportowych,
- realizacja ogólnodostępnego zagospodarowania rekreacyjnego, w tym ścieżek pieszych, rowerowych, kąpielisk, plaż, placów zabaw, parków, itp.,
- budowa hali sportowo-widowiskowej w Sępólnie,

- renowacja i wykorzystywanie do celów spotkań i organizacji imprez placów wiejskich, itp.,
- poprawa wizerunku miejscowości poprzez uporządkowanie i renowację przestrzeni wspólnej, w tym terenów zielonych, realizację oświetlenia, koszy na śmieci, ławek, punktów małej gastronomii, itp.

Samorządy gminne przywiązywać będą dużą wagę i podejmować będą stosowne działania w kierunku poprawy stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych. Badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców wskazują, że we wszystkich gminach jest bardzo duże oczekiwanie społeczne w tym kierunku. Mieszkańcy postulują przede wszystkim:

- realizację nowych i poprawę stanu istniejących chodników (bardzo często pojawia się postulat realizacji chodników w miejscowościach wiejskich),
- realizację placów zabaw,
- realizację oświetlenia dróg w miejscowościach i ogólnie „oświetlenia miejscowości wiejskich”,
- urządzenie przestrzeni rekreacyjnej - w tym przede wszystkim terenów w pobliżu jezior,
- utrzymanie ładu, estetyki i porządku w miejscowościach.

W Kamieniu, Sępólnie i Więcborku zrealizowane zostaną programy rewitalizacji centrów miast. W Kamieniu w szczególny sposób wyeksponowana (poprzez podświetlenie) zostanie Kolegiata. W Sępólnie zrealizowany będzie projekt zagospodarowania rekreacyjno-kulturalnego terenu nad Jeziorem Sępoleńskim.

Ważnym zagadnieniem, które będzie rozwijane w szerszym niż dotychczas stopniu, jest prowadzenie opieki przedszkolnej. Zagadnienie to jest równie ważne w miastach, jak i na obszarach wiejskich, choć motywy dla rozwoju opieki przedszkolnej nieco się różnią.

W mieście podkreślić należy przede wszystkim aspekt ekonomiczny - czyli możliwość powrotu kobiet do pracy, a także aspekt społeczny - możliwość realizacji przez kobiety aspiracji zawodowych, poprawy kwalifikacji zawodowych, itp. Na obszarach wiejskich, gdzie mniej kobiet pracuje zawodowo, ważniejszy wydaje się aspekt edukacyjny - obecnie przedszkola w coraz większym wymiarze pełnią funkcje oświatowe - coraz bardziej powszechna jest nauka języka obcego, informatyki, prowadzenie innych - cennych z punktu widzenia wszechstronnego rozwoju dziecka, zajęć; tym samym możliwość korzystania z przedszkola stawia dzieci w korzystniejszej sytuacji na starcie edukacji w szkole podstawowej. Nauczyciele najmłodszych klas szkół podstawowych podkreślają także, iż przedszkola socjalizują - przygotowują dzieci do życia w grupie.

Badania ankietowe - zwłaszcza na obszarach wiejskich - wskazują na stosunkowo małe zapotrzebowanie na usługi przedszkolne. Opisane wcześniej aspekty działalności przedszkoli nie są więc w pełni doceniane - pożądana jest zmiana świadomości ludności w tej dziedzinie, ale również bardzo pożądane są działania samorządów poszczególnych gmin w zakresie tworzenia nowych placówek przedszkolnych.

Podkreślić należy, iż opieka przedszkolna może być rozwijana w bardzo różnych formach, np:

- jako typowe przedszkola (z pełnym lub częściowym zakresem czasowym funkcjonowania),
- jako poszerzanie działalności oddziałów przedszkolnych przy szkołach, zmierzające do zapewnienia opieki także nad młodszymi dziećmi,
- jako organizacja miniprzedzkoli na bazie świetlic wiejskich (w postaci realizacji kilku godzin zajęć przedszkolnych w niektóre dni tygodnia) - ta forma jest szczególnie interesująca w miejscowościach wiejskich, gdzie część kobiet nie pracuje, a więc nie ma zapotrzebowania na pełną opiekę nad dzieckiem, natomiast miniprzedzkole może pełnić funkcje edukacyjne i socjalizujące.

Priorytetami w zakresie opieki przedszkolnej powinno być dostosowanie liczby miejsc w istniejących przedszkolach do potrzeb, a także tworzenie nowych placówek przedszkolnych w gminach - optymalnym stanem (jednak trudnym do osiągnięcia) jest, by każda miejscowość licząca ponad 400 mk wyposażona była w przedszkole lub inną formę opieki przedszkolnej, a także by utworzyć przedszkola w niektórych mniejszych miejscowościach, gdzie istnieje zapotrzebowanie na usługi tego typu (np. ze względu na bliskie sąsiedztwo kilku miejscowości).

Istotnym zagadnieniem jest dostosowanie przestrzeni publicznych dla potrzeb niepełnosprawnych oraz rozwój lecznictwa (zwłaszcza możliwości rehabilitacji) i opieki na potrzeby tej grupy. Podejmowane będą także działania zmierzające do poprawy sytuacji niepełnosprawnych w zakresie możliwości czynnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz aktywizacji zawodowej. Ważną grupą zagadnień, na którą będą zwracać uwagę gminy, jest rozwiązywanie problemów grup dotkniętych wykluczeniami społecznymi. Niektóre gminy (zwłaszcza

Sępólno) posiadają także konkretne programy ograniczania patologii społecznych, które będą kontynuowane w kolejnych latach. Władze Sępólna zamierzają utworzyć noclegownię dla bezdomnych.

Na terenie powiatu działa stosunkowo duża liczba domów stacjonarnej opieki społecznej. W kolejnych latach będą kontynuowane i podejmowane nowe działania zmierzające do zapewnienia optymalnych warunków ich funkcjonowania i zamieszkania oraz opieki świadczonej pensjonariuszom – w tym związane z remontami, modernizacjami, poprawą wyposażenia. W szczególności należy wymienić takie zadania, jak:

- modernizacja i remonty bazy lokalowej,
- poprawa wyposażenia w sprzęt kuchenny, meble, sprzęt sanitarny, pralnie, itp.,
- poprawa urządzenia otoczenia placówek (parki, tereny spacerowe, nasadzenia zieleni, itp.),
- dostosowanie zajęć terapeutycznych do potrzeb i zainteresowań mieszkańców,
- rozwijanie rehabilitacji zgodnie z potrzebami mieszkańców,
- systematyczne podnoszenie umiejętności i kwalifikacji pracowników pierwszego kontaktu, między innymi w celu wdrażania nowych form pracy.

Powiat sępoleński nie jest obszarem o dużej skali przestępczości i zagrożeń bezpieczeństwa publicznego, a mimo to mieszkańcy w badaniach ankietowych zwracają uwagę na konieczność poprawy poziomu bezpieczeństwa publicznego, w tym także bezpieczeństwa na drogach i ulicach. Dla Komendy Powiatowej Policji priorytetowym zadaniem jest przebudowa stanowiska kierowania i pomieszczenia dla osób zatrzymanych do standardu spełniającego normy w zakresie wyposażenia, estetyki oraz komfortu pracy policjantów, ale także standardów pobytu zatrzymanych. W dalszym ciągu doposażenia wymagają jednostki OSP - wskazuje się na: armaturę pianową, środki pianotwórcze, sygnalizatory bezruchu, ubrania ochronne, podstawowy sprzęt z zakresu ratownictwa wodnego jak sanie lodowe, kamizelki, ubrania niezatapialne i umożliwiające pracę w wodzie. W celu poprawy sprawności funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego na poziomie powiatu istnieje pilna potrzeba uzupełnienia sprzętu ratowniczego i pojazdów zgodnie z normatywem Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej m.in. o samochód rozpoznawczo-ratowniczy, lekki samochód ratownictwa technicznego, lekki samochód dowodzenia i łączności, samochód ciężarowy do 3,5 t, skokochron, generator piany lekkiej. Zdecydowanym priorytetem jest wymiana ciężkiego samochodu gaśniczego w Komendzie Powiatowej PSP w Sępólnie Krajeńskim (obecnie jego stan techniczny, ze względu na wyeksploatowanie - nie gwarantuje niezawodności podczas prowadzonych działań ratowniczo-gaśniczych). Wymiany wymaga również sprzęt hydrauliczny. Stanowisko kierowania należy wyposażyć w mapy cyfrowe, a pojazdy w system nawigacji satelitarnej. Dalszego rozwoju wymaga Centrum Powiadamiania Ratunkowego – przede wszystkim w zakresie wyposażania w systemy telekomunikacyjne i informatyczne oraz programy wspomaganie decyzji. Obecnie w ramach CPR na terenie komendy stacjonuje zespół wyjazdowy typu „R” Pogotowia Ratunkowego, punkt dyspozytorski oraz lądowisko dla śmigłowca. W celu usprawnienia organizacji i funkcjonowania CPR niezbędnym jest pozyskanie pomieszczeń lokalowych dla służb dyżurnych poprzez rozbudowę budynku komendy. Jest to sprawą priorytetową, ponieważ faktyczne uruchomienie CPR umożliwi integrację służb ratowniczych powiatu, co w efekcie podniesie poziom skuteczności działań i bezpieczeństwa oferowanego mieszkańcom powiatu. Samorządy podejmować będą działania zmierzające do:

- poprawy funkcjonowania Policji poprzez dążenia do zwiększenia obsady kadrowej oraz doposażenia w zakresie niezbędnego sprzętu,
- poprawy sprawności i zdolności Straży Pożarnej oraz jednostek KSRG przez poprawę wyposażenia w sprzęt gaśniczy, samochody, itp.,
- osiągnięcie i utrzymanie pełnej sprawności przez Centrum Powiadamiania Ratunkowego,
- poprawy bezpieczeństwa i świadomości mieszkańców w tej dziedzinie poprzez kontynuację akcji i programów poprawy bezpieczeństwa prowadzonych przez Policję i środowiska samorządowe (samorząd, szkoły, stowarzyszenia) w zakresie zapobiegania patologii wśród młodzieży (narkomania, alkoholizm, przemoc),
- poprawy bezpieczeństwa na drogach i ulicach poprzez stosowanie rozwiązań technicznych spowalniających ruch lub wyprowadzających ruch z newralgicznych miejsc,
- poprawy bezpieczeństwa ruchu na drogach o dużym natężeniu ruchu w ich przebiegu przez miejscowości (droga krajowa i drogi wojewódzkie oraz wybrane odcinki dróg powiatowych).

Wraz z rozwojem funkcji turystycznych zaidzie także konieczność zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w

miejscach koncentracji zagospodarowania turystycznego. Wizerunek danej miejscowości jako niebezpiecznej dla turystów ma niezwykle niekorzystne oddziaływanie marketingowe, stąd zapewnienie bezpieczeństwa i porządku będzie priorytetem.

Gminy wspierać będą także rozwój handlu i usług rynkowych. Są to działalności, które nie należą do zadań własnych, a możliwości wsparcia są tu stosunkowo ograniczone (dotyczą tylko ewentualnych zwolnień podatkowych i dysponowania majątkiem komunalnym, który może być sprzedany / wydzierżawiony podmiotom gospodarczym), jednak ze względu na ważny interes społeczny (konieczność zapewnienia obsługi ludności w sytuacji gdy usługi i handel są rozwinięte słabiej, niż w innych obszarach, a mała liczba mieszkańców stanowi barierę ekonomiczną dla rozwoju tego typu przedsięwzięć) zasługują na wsparcie.

Wśród działalności usługowych ważne jest utrzymywanie jak największej liczby placówek pocztowych (na obszarach wiejskich, przy braku banków pełnią one także rolę podstawowej obsługi finansowej), a także wsparcie dla rozwoju w każdej z siedzib gmin placówek firm kurierskich.

Jednym z elementów kształtowania jakości życia mieszkańców jest także stwarzanie korzystnych warunków dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Gminy będą kontynuować politykę zagospodarowania przestrzennego zmierzającą do racjonalnego dysponowania zasobami, ograniczania kosztów realizacji zadań własnych oraz wyznaczania terenów pod budownictwo w największych miejscowościach - w sposób preferujący koncentrację osadnictwa. Zdecydowanie należy ograniczać realizację nowej zabudowy w miejscowościach małych, w których istnieją trudności z zapewnieniem akceptowanego poziomu życia w zakresie dostępu do infrastruktury technicznej i społecznej.

Rozwój gospodarczy i promocja powiatu

Podstawowym wyzwaniem stojącym przed władzami gmin i powiatu, jest aktywizacja gospodarcza, mająca na celu stworzenie na terenie powiatu nowych miejsc pracy, ale także ograniczanie liczby bezrobotnych poprzez przygotowywanie ludności do skutecznego poszukiwania pracy (także poza terenem powiatu).

Prognoza demograficzna wskazuje, że przez okres kolejnych dwóch dekad utrzymywać się będzie co najmniej tak samo wysoka jak obecnie, a nawet o kilka procent wyższa, liczba ludności w wiejsku produkcyjnym, stąd zapotrzebowanie na miejsca pracy będzie się utrzymywać na wysokim poziomie. Uwarunkowanie to jest typowe dla obszarów wiejskich i większości miast województwa, stąd nawet spadek liczebności grupy produkcyjnej w największych ośrodkach (np. w Bydgoszczy w ciągu 20 lat prognozuje się spadek o ponad 30 tys. osób) nie zniweluje wzrostu zapotrzebowania na pracę generowanego przez pozostałe obszary. Tym samym problemy bezrobocia należy rozwiązywać przede wszystkim poprzez tworzenie nowych miejsc pracy na terenie powiatu, gdyż bardzo małe są szanse, by mieszkańcy powiatu znajdowali pracę w sąsiednich obszarach.

Podkreślić należy, że obserwacja dotychczasowych zmian poziomu bezrobocia i poziomu przedsiębiorczości wskazuje na brak silnej i jednoznacznej korelacji – globalne zmniejszanie liczby bezrobotnych jest raczej wynikiem zmian makroekonomicznych, a nie skutkiem działań konkretnych samorządów, czy też zwiększania liczby działających firm. Samorządy mają mały bezpośredni wpływ na stymulowanie rynku pracy czy rozwój przedsiębiorczości w większej skali. Niemniej jednak mogą mieć dużą rolę w rozwiązywaniu pojedynczych problemów czy wspieraniu pojedynczych przedsięwzięć gospodarczych – bardzo istotnych dla lokalnych społeczności (bo związanych np. z utworzeniem lub utrzymaniem kilku-kilkunastu miejsc pracy w danej miejscowości). Większość działań samorządów w zakresie konkretnego wsparcia dla przedsiębiorczości będzie się właśnie koncentrować na tego typu lokalnych sprawach („poszczególnych przypadkach”) natomiast szersze rozwiązania systemowe (takie jak np. poprawa kwalifikacji zawodowych ludności) mają raczej ułatwiać mieszkańcom poszukiwanie pracy (niekoniecznie na terenie powiatu) poprzez lepsze ich przygotowanie do podjęcia pracy (stają się bardziej konkurencyjni).

Powiat i wszystkie gminy powiatu w kolejnych latach pozostaną obszarami o dominującej roli rolnictwa w strukturze utrzymania ludności. Strategie rozwoju lokalnego nie zakładają konkretnych działań związanych z poprawą funkcjonowania rolnictwa, czy też bezpośrednich działań skierowanych do gospodarstw rolnych. Funkcjonowanie rolnictwa odbywa się w oparciu o programy sektorowe i wspólną politykę rolną UE – niezależnie od polityki władz lokalnych. Niemniej jednak, realizacja ustaleń strategii przyczyni się do poprawy warunków funkcjonowania rolnictwa, przede wszystkim poprzez szereg działań pośrednich, związanych z rozwojem obszarów wiejskich oraz miast stanowiących bezpośrednie zaplecze rolnictwa. Przede wszystkim

należy tu zwrócić uwagę na: rozwój infrastruktury technicznej - zwłaszcza dróg, wodociągów i kanalizacji, a także rozwój społeczny – który w warstwie infrastrukturalnej stworzy warunki lepszego funkcjonowania szkolnictwa i kultury, a w warstwie zasobów ludzkich – lepsze warunki wykształcenia i poprawy kwalifikacji zawodowych (a więc także odchodzenia nadmiaru zatrudnienia z rolnictwa).

Na terenie powiatu wspierane będą wszelkie działania związane z rozwojem oraz wdrażaniem nowoczesnych technologii. Częściowo zadanie to będzie się wiązać z upowszechnieniem usług teleinformatycznych, w tym także reorganizacji firm poprzez możliwość wykorzystania e-pracy, prowadzenia przez firmy e-usług, itp. Już na poziomie szkół podstawowych uczniowie będą przygotowywani do funkcjonowania w warunkach powszechnego wykorzystania technologii informatycznych w codziennym życiu. Zakłada się wzrost atrakcyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez wzmocnienie potencjału rozwoju nowych technologii, zwiększenie zdolności produkcyjnych, unowocześnienie procesów technologicznych oraz organizacji i zarządzania, zakup maszyn, urządzeń, modernizację budynków, dostosowywanie przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska, wdrażanie nowych technologii i systemów zarządzania środowiskiem. Wspierane będą wszelkie podmioty wytwarzające lub wdrażające nowoczesne technologie - będą promowane przez władze lokalne jako element budujący wizerunek powiatu i gmin jako obszarów nowoczesnych.

Aktywizacja gospodarcza będzie realizowana głównie poprzez następujące ogólne grupy działań:

- wyznaczenie, przygotowywanie, promocję terenów inwestycyjnych – zagadnienie to obejmuje politykę samorządów gminnych w zakresie planowania przestrzennego, a w szczególności sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod różnego rodzaju działalności inwestycyjne, a następnie uzbrajanie terenów w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną. Działania te dotyczyć będą zarówno gruntów gminnych, jak też gruntów właścicieli prywatnych, aczkolwiek optymalnym rozwiązaniem jest, gdy polityka ta prowadzona jest na gruntach znajdujących się w zasobie komunalnym. Ze względu na fakt, iż proces planistyczny jest długotrwały i wraz z uzbrojeniem terenu stanowi znaczące obciążenie budżetu, przygotowanie terenów inwestycyjnych powinno być działalnością planowaną i realizowaną w okresie kilkuletnim. Gminy powinny posiadać ofertę gruntów pod różnego rodzaju działalności z uwzględnieniem oczekiwanej specyfiki (np. określona powierzchnia ogólna, określony podział na działki inwestycyjne, określona lokalizacja względem dróg, określony rodzaj uzbrojenia technicznego). Wszystkie samorządy na terenie powiatu prowadzą politykę przestrzenną realizującą specyficzne potrzeby każdej z gmin. Działania planowane w kolejnych latach będą stanowiły jej kontynuację, z większym zwróceniem uwagi na monitoring zapotrzebowania na tereny inwestycyjne i przygotowanie ofert inwestycyjnych. Szczególnie duże jest znaczenie terenów pod działalnośći wytwórcze (miejsca pracy) oraz na potrzeby rozwoju bazy noclegowej (przyciągnięcie turystów). Ze względu na dostępność komunikacyjną, szczególnie preferowane jest wyznaczenie terenów inwestycyjnych w pobliżu drogi nr 25 (szczególnie atrakcyjna wydaje się strefa pomiędzy Kamieniem a Sępólnem) oraz drogi 241. Gmina Sośno upatruje szanse na zwiększoną atrakcyjność terenów wyznaczanych na jej terenie, ponieważ jako jedyna w powiecie nie jest objęta powszechną ochroną przyrody, a ponadto leży stosunkowo najbliżej Bydgoszczy.
- pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości poprzez rozwój inkubatorów przedsiębiorczości – każdy z samorządów gminnych jest zainteresowany prowadzeniem działań na rzecz powołania inkubatora przedsiębiorczości. Powiat jest obszarem stosunkowo małym, stąd niezależnie od ambicji i aspiracji samorządów prawdopodobne jest utworzenie jednej lub dwóch takich placówek o charakterze powiatowym, aczkolwiek należy wspierać wszystkie starania samorządów zmierzające do tworzenia tego typu instytucji. Nie jest w praktyce możliwe funkcjonowanie dużej liczby tego typu placówek - niemniej jednak fakt zainteresowania ze strony samorządów wskazuje na celowość podejmowania działań, koordynowanych na szczeblu powiatu w kierunku podjęcia działań satysfakcjonujących wszystkie zainteresowane samorządy oraz zapewniających realizację interesów mieszkańców i przedsiębiorców z poszczególnych gmin. Efektywne wsparcie dla przedsiębiorców może być realizowane także poprzez powołanie - zamiast lub oprócz inkubatorów, lub też jako działanie poprzedzające utworzenie inkubatorów - centrów wsparcia przedsiębiorczości, które spełniałyby wiele zadań inkubatorów, jednak ze względów organizacyjnych ich powołanie jest znacznie łatwiejsze (w przeciwieństwie do inkubatorów, nie wymagają dużej powierzchni, w których lokalizuje się działalności gospodarcze, gdyż stanowią głównie „otoczkę instytucjonalną” dla firm, nie oferując miejsca do prowadzenia działalności), a ponadto mogłyby one świadczyć usługi nie tylko dla firm nowo tworzonych (co jest zadaniem inkubatorów), ale również dla firm już istniejących na rynku. Centra

- mogą funkcjonować przy urzędach miejskich (urządzie gminy), bądź w innej formie organizacyjnej.
- zwiększanie zatrudnienia poprzez podejmowanie działań służących poprawie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych - przede wszystkim poprzez rozwój szkolnictwa dla dorosłych (tradycyjnej szkolnictwo dla dorosłych umożliwiające uzyskanie, poszerzenie, uzupełnienie wykształcenia), ale także organizację kursów i szkoleń (trwających krócej od tradycyjnego cyklu kształcenia zawodowego i mających na celu elastyczne i doraźne reagowanie na potrzeby rynku pracy). Ośrodki takiego kształcenia powinny rozwijać się na bazie istniejących placówek oświatowych, rozszerzać ofertę istniejących szkół dla dorosłych i współpracować z Powiatowym Urzędem Pracy, w celu wyboru takich kierunków nauczania, które ułatwią podjęcie pracy. Kształcenie dorosłych cechować się powinno zdolnością łatwego dostosowania do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy, tak by szybko reagować na zapotrzebowanie. Powinny również przygotowywać do podejmowania pracy za granicą (zagadnienie to ma 2 aspekty: badanie ankietowe wśród mieszkańców gmin powiatu wskazuje, że aż w 30-40% gospodarstw domowych ktoś z członków rodziny pracuje poza granicami kraju - jest to więc zjawisko powszechne; przygotowanie do pracy obejmujące np. poznanie podstawowych zasad prawa pracy, ubezpieczeń społecznych, podstaw specjalistycznego języka, itp. znacznie ułatwiłoby start i zapewniło lepszą pozycję na zagranicznych rynkach pracy; drugim aspektem jest przygotowywanie grup pracowników pod konkretne oferty zatrudnienia składane przez zagranicznych pracodawców). Zakłada się, że działalność takich placówek powinna wpłynąć zarówno na wzrost liczby zakładanych podmiotów gospodarczych (przez absolwentów kursów), jak też na lepsze przygotowanie do roli pracowników najemnych. Ze względu na dostępność bazy i centralne położenie optymalnym rozwiązaniem jest funkcjonowanie szkół dla dorosłych w Sępólnie i/lub Więcborku, natomiast kursy i szkolenia dla mieszkańców powinny odbywać się także poza tymi miastami (np. w Kamieniu i w Sośnie), z wykorzystaniem bazy szkolnej lub kulturalnej, w celu ułatwienia mieszkańcom dostępu (ograniczenie kosztów i uciążliwości dojazdu);
 - działaniami o nieco mniejszym znaczeniu, będą:
 - prowadzenie „promocji zatrudnienia” - czyli zmiany postawy społeczeństwa, związanej przede wszystkim z zachęcaniem ludności do podejmowania pracy oraz zachęcaniem do większej elastyczności na rynku pracy (w tym zwłaszcza zmiany, poprawy, uzupełniania kwalifikacji zawodowych); zagadnienie to jest pośrednio związane z wykazywanym statystycznie wysokim poziomem bezrobocia, które jednak nie znajduje bezpośredniego przełożenia na rynku pracy, gdzie bardzo często brakuje zainteresowania ofertami pracodawców;
 - rozwój otoczenia biznesu – poprzez preferencje dla instytucji finansowych zamierzających prowadzić działalność na terenie powiatu
 - tworzenie korzystnego klimatu inwestycyjnego – np. poprzez rozważenie ulg i zwolnień podatkowych dla wybranych kategorii działalności gospodarczych, lub podmiotów tworzących miejsca pracy dla mieszkańców poszczególnych gmin
 - wypromowanie „powiatowego znaku jakości” - logo jednoznacznie kojarzącego się z wysoką jakością produktu, przyznawanego przedsiębiorcom działającym na terenie powiatu i poprzez ponadstandardową jakość promującego pozytywny wizerunek powiatu
 - promocja gospodarcza, obejmująca między innymi opracowanie powiatowego banku danych gospodarczych - regularnie uaktualnianej bazy danych na temat terenów i możliwości inwestycyjnych
 - rozwój opieki przedszkolnej na obszarach wiejskich, ułatwiających kobietom podejmowanie pracy (zagadnienie zostało szerzej opisane w części opracowania dotyczącej rozwoju społecznego)

Drogi i komunikacja

W kolejnych latach nastąpi poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu. Przede wszystkim modernizacji ulegnie układ drogowy. Zmiany będą dotyczyły dróg należących do wszystkich gestorów.

Na drodze krajowej nr 25 kontynuowane będą prace (podjęte i częściowo zrealizowane już poza terenem powiatu) zmierzające do poprawy stanu technicznego oraz bezpieczeństwa przejazdu przez miejscowości. Dla powiatu sępoleńskiego oprócz poprawy parametrów technicznych, podstawowe znaczenie ma realizacja obwodnic Sępólna Krajeńskiego i Kamienia Krajeńskiego (w celu wyprowadzenia ruchu tranzytowego z tych miast) oraz zapewnienie bezpieczeństwa ruchu w miejscowościach wiejskich leżących w przebiegu tej drogi.

Istotne pozytywne zmiany będą wynikały ze zmiany sposobu postrzegania drogi wojewódzkiej nr 241 w polityce

regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego. W Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2007-2013 planuje się, że droga ta zapewni połączenie północno-zachodniej i zachodniej części województwa z autostradą A-1, w związku z czym zakłada się jej gruntowną modernizację. Połączenie, o którym mowa będzie łączyć miasta Kcynię - Nakło - Mroczę - Więcbork - Sępólno Krajeńskie - Tucholę z węzłem autostradowym w Warlubiu (na odcinku Tuchola - Warlubie w przebiegu dróg nr 1015C i 238).

W związku z tymi planami zasadniczym zmianom ulegnie przebieg tranzytu w Sępólnie oraz Więcborku. W Sępólnie zostanie zrealizowana tzw. „wschodnia obwodnica miasta” - pozwoli ona na wyprowadzenie z centrum miasta ruchu zarówno z drogi nr 241, jak też z drogi nr 25. Obwodnica połączy drogę nr 25 na północ od miasta z drogą nr 241 na południe od miasta (będzie to obwodnica zarówno dla drogi krajowej, jak i wojewódzkiej – jej realizacja będzie musiała uwzględniać także wykonanie układu towarzyszących dróg dojazdowych i łączących).

W Więcborku zostanie zrealizowana tzw. „zachodnia obwodnica miasta” w ciągu drogi nr 241.

Władze powiatu oraz gminy Kamień Krajeński podejmować będą także działania na rzecz realizacji obwodnicy miasta Kamień Krajeński (tzw. zachodnia obwodnica miasta) - obecnie ze względu na układ ulic w tym mieście, przejazd przez Kamień jest najbardziej newralgicznym miejscem na drodze nr 25 nie tylko na terenie powiatu, ale w ogóle na odcinku tej drogi na północ od Bydgoszczy.

Dla obsługi mieszkańców większości miejscowości wiejskich powiatu podstawowe znaczenie ma sieć dróg powiatowych. Większość miejscowości leżących poza przebiegiem drogi krajowej i dróg wojewódzkich, jest dostępna właśnie za pośrednictwem dróg powiatowych. Sępólno Krajeńskie, Kamień Krajeński i Wąwelno są dużymi węzłami dróg tej kategorii. W gminie Sośno drogi powiatowe stanowią zasadniczy szkielet układu drogowego (siedziba gminy oraz drugi ważny ośrodek usługowy - Wąwelno - dostępne są wyłącznie za pomocą dróg powiatowych).

Działania na sieci dróg powiatowych związane będą przede wszystkim z poprawą ich stanu technicznego (naprawa nawierzchni, poszerzenia, poprawa bezpieczeństwa przebiegu przez miejscowości) oraz sukcesywną wymianą nawierzchni (co ma na celu wyeliminowanie odcinków dróg gruntowych i tłuczniowych).

Długofalowy plan rozwoju infrastruktury drogowej w zakresie sieci dróg powiatowych powiatu sępoleńskiego opracowany przez Zarząd Dróg Powiatowych zakłada w szczególności realizację następujących przedsięwzięć:

1. Przebudowa drogi powiatowej nr 1106 C relacji [Chojnice] – gr. woj. – Duża Cerkwica na odcinku gr. woj. – Duża.Cerkwica o dł. ok. 6,0 km.
2. Przebudowa skrzyżowań drogi powiatowej nr 1137 C relacji Obodowo – Sośno – Wierzchucin Król. z drogami powiatowymi nr 1134 C relacji Więcbork – Jastrzębiec – Płosków – Sośno i 1140 C relacji Sośno – Wąwelno – Mrocza (Las) w m. Sośno.
3. Przebudowa drogi powiatowej nr 1125 C relacji Sypniewo – Borzyszkowo na odcinku Lubcza – Borzyszkowo o dł. ok. 6,0 km.
4. Przebudowa drogi powiatowej nr 1140 C relacji Sośno – Wąwelno Mrocza Las na dł. ok. 1,0 km w obrębie ulic Długiej i Mroteckiej w m. Wąwelno.
5. Przebudowa drogi powiatowej nr 1129 C relacji Sępólno Kraj. – Nowy Dwór – Więcbork na dł. ok. 0,3 km w obrębie ulicy Starodworcowej w m. Więcbork.
6. Przebudowa drogi powiatowej nr 1129 C relacji Sępólno Kraj. – Nowy Dwór – Więcbork na dł. ok. 0,5 km w obrębie ulicy Targowej w m. Sępólno Kraj.
7. Przebudowa drogi powiatowej nr 1129 C relacji Sępólno Kraj – Nowy Dwór – Więcbork na odcinku Kawle – Nowy Dwór o dł. ok. 7,5 km.
8. Przebudowa drogi powiatowej nr 1119 C relacji Lutówko – Lutowo na odcinku o dł. ok. 3,4 km.
9. Przebudowa drogi powiatowej 1113 C relacji Włóścibórz – Przepałkowo na odcinku Włóścibórz – Komierowo o dł. ok. 3,0 km.
10. Przebudowa drogi powiatowej 1118 C relacji Płocicz – Piaseczno na odcinku Płocicz – Płocicz (b. PGR) o dł. ok.2,0 km.

Wykaz ten nie obejmuje wszystkich działań, które będą podejmowane na sieci dróg powiatowych.

Drogi gminne nie odgrywają tak istotnej roli w obsłudze mieszkańców, ze względu na gęstą sieć i dobrą dostępność miejscowości za pomocą dróg wyższych kategorii. Niemniej jednak podejmowane będą działania na rzecz poprawy standardu tych dróg - zwłaszcza w tych miejscowościach, gdzie lokalnie znaczenie dróg

gminnych jest duże dla prawidłowej obsługi mieszkańców. Większość dróg gminnych ma obecnie gruntową nawierzchnię i cechuje się złym lub bardzo złym stanem technicznym. Działania władz gmin w stosunku do tej kategorii dróg będą więc przede wszystkim polegały na różnego rodzaju utwardzaniu nawierzchni, w celu poprawy ich przejezdności, zwłaszcza w okresach niekorzystnych warunków pogodowych. Priorytetowo będą traktowane odcinki stanowiące jedyny lub główny dojazd do miejscowości, czy też ich części.

W miastach podejmowane będą działania na rzecz sukcesywnej poprawy standardu dróg osiedlowych - zwłaszcza modernizacji ich nawierzchni (sukcesywna likwidacja dróg gruntowych)

Nie należy oczekiwać poprawy sytuacji w zakresie komunikacji kolejowej na terenie powiatu. W perspektywie dekady najprawdopodobniej nie zmienią się niekorzystne perspektywy reaktywacji przewozów pasażerskich na obszarach o tak stosunkowo małym zagęszczeniu mieszkańców i małym potencjale popytu. Linie kolejową z Chojnic do Nakła oraz towarzyszącą jej infrastrukturę należy utrzymywać z dobrym stanie technicznym ze względu na możliwości towarowego wykorzystania. Linia ze Złotowa do Świecia może być wykorzystywana na odcinku od Sypniewa w kierunku wschodnim (przez Więcbork - Sośno) do organizacji przewozów turystycznych. Przedsięwzięcie to ma szanse powodzenia przy współpracy z gminami powiatów tucholskiego i świeckiego, zainteresowanymi prowadzeniem tego typu sezonowych połączeń.

Samorządy powiatu sępoleńskiego podejmować będą starania na rzecz znaczącej poprawy funkcjonowania komunikacji publicznej na terenie powiatu. Obecnie obszary wiejskie powiatu są bardzo słabo obsłużone w zakresie komunikacji autobusowej PKS. Badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców gmin, wskazują na bardzo duże oczekiwania w zakresie poprawy dostępności wewnętrznej i zewnętrznej. Jako dostępność wewnętrzną należy rozumieć przede wszystkim:

- dostępność siedzib gmin z terenu poszczególnych gmin

oraz

- dostępność Sępólna Krajeńskiego i Więcborka z terenu całego powiatu (miasta te są siedzibami instytucji użyteczności publicznej oraz usług o znaczeniu ogólnopowiatowym).

Dostępność komunikacyjna w ujęciu zewnętrznym, to przede wszystkim możliwość dojazdu do głównych ośrodków poza powiatem - stanowią o niej zarówno sieć dróg, jak też funkcjonowanie komunikacji publicznej. Obecnie stosunkowo dobrymi połączeniami charakteryzują się miasta - leżące na szlakach międzyregionalnych połączeń tranzytowych. Znacznie gorsza jest dostępność Sośna oraz innych miejscowości wiejskich. Zbyt mała liczba połączeń w komunikacji publicznej, niedostosowanie godzin połączeń do zapotrzebowania, brak połączeń poza okresami nauki szkolnej, znacznie ograniczają kontakty z miastami. W badaniu ankietowym wskazywano na znaczne utrudnienia w dojazdach do pracy i szkół.

Samorządy podejmować będą działania na rzecz utworzenia większej liczby połączeń realizowanych na obszarach wiejskich powiatu, w tym także częstszych połączeń z Bydgoszczą i Toruniem - zapewniających swobodny dostęp do tych miast o różnych porach dnia. W dłuższej perspektywie podjęte zostaną starania na rzecz utworzenia specjalnej taryfy umożliwiającej tańsze przejazdy w relacjach do Bydgoszczy, jako głównego ośrodka obsługi mieszkańców w zakresie działalności ponadpowiatowych. Ma to na celu stworzenie mieszkańcom jak najkorzystniejszych warunków do korzystania z oferty tego miasta.

Infrastruktura techniczna

Gminy powiatu wykazują różny stan rozwoju, różne uwarunkowania i różne potrzeby w zakresie infrastruktury technicznej. Najbliższe lata będą okresem dalszego rozwoju tej sfery.

W zakresie infrastruktury technicznej – w każdej z gmin - priorytetowe znaczenie mają:

- dokończenie rozwoju sieci wodociągowej,
- dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej do osiągnięcia poziomu optymalnego z punktu widzenia ekonomii; na pozostałych obszarach – obsługa za pomocą przydomowych oczyszczalni lub opróżnianych zbiorników,
- upowszechnienie dostępu do Internetu poprzez rozwój łączy stałych oraz obniżanie kosztów dostępu,
- rozwój sieci gazowej na bazie obsługującego północną część powiatu gazociągu zasilającego i planowanej jego kontynuacji wraz z budową stacji redukcyjnych oraz sieci rozdzielczej.

Mniej pilne i nie tak bardzo istotne są następujące zagadnienia:

- modernizacje instalacji zaopatrzenia w wodę - sieci wodociągowej (w tym wymiana rur azbestowych),

- stacji pomp, stacji uzdatniania i innej infrastruktury,
- utrzymanie właściwych standardów zaopatrzenia w energię elektryczną,
- zapewnienie właściwych standardów jakości działania telefonii komórkowej (pełne pokrycie powiatu „zasięgiem” sieci),
- osiągnięcie i utrzymanie właściwych standardów w zakresie zbiórki, składowania i utylizacji odpadów, w tym także przedsięwzięcia związane z wdrażaniem założeń Programu Gospodarki Odpadami dla województwa (obsługa terenu powiatu przez składowisko w Bładowie k. Tucholi);
- osiągnięcie i utrzymanie właściwych standardów w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków.

W gminach powiatu dosyć zróżnicowana jest sytuacja w zakresie stanu rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. W każdej z gmin sukcesywnie realizowane są plany realizacji sieci infrastrukturalnych, choć stan zaawansowania i zakres pozostałych do wykonania prac, są bardzo różne. Zagadnienie to jest szczególnie ważne jeśli uwzględnimy fakt, że rozwój infrastruktury technicznej ma bardzo silny wpływ na 3 aspekty: społeczny - wpływa na jakość życia mieszkańców, ekologiczny - wpływa na ograniczenie oddziaływań na środowisko (co ze względu na wysoką jakość środowiska oraz objęcie znacznej części powiatu ochroną - ma szczególnie duże znaczenie) oraz ekonomiczny - stwarza lepsze warunki dla inwestowania.

W kolejnych latach kontynuowane będą działania zmierzające w sferze podstawowej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej do: zakończenia rozpoczętych inwestycji, podejmowania nowych działań związanych z realizacją zainwestowania, podejmowania działań związanych z modernizacją istniejącego zainwestowania w celu poprawy jakości lub zapewnienia sprawności jego funkcjonowania. Realizowane obecnie przez gminy plany realizacji infrastruktury zakładają, iż proces wodociągowania zostanie zakończony w okresie 3-4, a kanalizacji – w ciągu 5-7 lat. Wówczas wszystkie miejscowości i obszary wskazywane obecnie jako te, które powinny być obsługiwane w tym zakresie, będą już wyposażone w stosowną infrastrukturę.

Planowane działania dotyczące rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – gmina Kamień Krajeński

Infrastruktura wodociągowa	Infrastruktura kanalizacyjna
<p>W związku z rozwojem sieci wodociągowej w gminie planowane są następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa sieci wodociągowej w Zamartem – 2008 rok • budowa wodociągu Witkowo – Dąbrowa – 2008 – 2009 rok 	<p>W związku z rozwojem sieci kanalizacyjnej w gminie planowane są następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa kanalizacji w Orzełku – 2008 – 2009 rok – budowa kanalizacji w Dąbrowce „Pipów” – 2010 rok – budowa kanalizacji w Płociczu – 2009 – 2010 rok – pomoc w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków

Źródło: informacja Urzędu Miejskiego

Planowane działania dotyczące rozwoju sieci wodociągowej – gmina Sępólno Krajeńskie

Nazwa projektu / zakres inwestycji	Przewidywany okres realizacji projektu
Budowa sieci wodociągowej w sołectwie Trzciany	2008-2009
Budowa sieci wodociągowej Zboże – Wysoka	2010-2011
Budowa sieci wodociągowej we wsi Jazdrowo	2010-2011
Budowa sieci wodociągowej we wsi Komierówek	2010-2011

Źródło: informacja Urzędu Miejskiego

Planowane działania dotyczące rozwoju sieci kanalizacyjnej – gmina Sępólno Krajeńskie

Nazwa projektu / zakres inwestycji	Przewidywany okres realizacji projektu
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Sępólnie Krajeńskim	2007-2009
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i ciśnieniowej Lutówko - Wysoka	2011-2012

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w kierunku Jazdrowa	2011-2012
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Trzciany - Wałdówko	2010-2013

Źródło: informacja Urzędu Miejskiego

Planowane działania dotyczące rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – gmina Sośno

Infrastruktura wodociągowa	Infrastruktura kanalizacyjna
<p>W najbliższych latach planuje się następujące inwestycje związane z modernizacją sieci wodociągowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa sieci wodociągowej w miejscowości Olszewka (2008-2009) i Płosków, rozbudowa w miejscowościach Sitno – Skoraczewo, • modernizacja stacji uzdatniania wody w Rogalinie, • modernizacja stacji uzdatniania wody w Sitnie, • modernizacja stacji uzdatniania wody w Przepałkowie, • modernizacja istniejącej sieć wodociągowej. 	<p>budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Szynwałd, Wielowicz, Roztoki, Rogalin, Tuskowo, budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Obodowo, Olszewka, Przepałkowo, Ostrówek, Tonin, Mierucin, Jaskkowo, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nie objętych kanalizacją, modernizacja istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej, rozbudowa oczyszczalni ścieków w Wąwelnie.</p>

Źródło: informacja Urzędu Gminy

Planowane działania dotyczące rozwoju sieci wodociągowej – gmina Więcbork

Zadanie	Planowany okres realizacji
Budowa sieci wodociągowej – Lubcza (II etap)	2008-09
Budowa sieci wodociągowej – Zgniłka	2008-09
Budowa sieci wodociągowej – ul. Rybacka w Więcborku	2008-09
Budowa sieci wodociągowej – Puszcza	2009-10
Budowa sieci wodociągowej – Śmitowo (II etap)	2009-10
Budowa sieci wodociągowej – Jastrzębiec (II etap)	2009-10
Budowa sieci wodociągowej – Zakrzewska Osada Dwanaście Apostołów	2009-10
Budowa sieci wodociągowej na Osiedlu Piastowskim w Więcborku (I etap)	2009-10
Budowa sieci wodociągowej – Zakrzewek Wybudowanie	2010-11
Budowa sieci wodociągowej – Jeleń, Frydrychowo	2010-11
Budowa sieci wodociągowej – Witunia, ul. Łąkowa	2010-11
Budowa sieci wodociągowej na Osiedlu Piastowskim w Więcborku (II etap)	2010-11

Źródło: informacja Urzędu Miejskiego

Planowane działania dotyczące rozwoju sieci kanalizacyjnej – gmina Więcbork

Zadanie	Planowany okres realizacji
Budowa kanalizacji ul. Strzelecka, Kościuszki, Wyzwolenia w Więcborku	2007-08
Budowa kanalizacji we wsi Sypniewo	2008-09
Budowa kanalizacji na ul. Strzeleckiej w Więcborku – II etap	2008-09
Budowa kanalizacji na ul. H. Sawickiej i J. Krasickiego w Więcborku	2009-10
Budowa kanalizacji na Os. Słonecznym w Więcborku	2009-10
Budowa kanalizacji we wsi Witunia – I etap	2011-12
Budowa kanalizacji we wsi Runowo Krajeńskie	2011-12
Budowa kanalizacji na Os. Piastowskim w Więcborku – etap I	2010
Budowa kanalizacji we wsi Śmitowo	2011

Budowa kanalizacji we wsi Lubcza – etap I	2011-12
Budowa kanalizacji na Oś. 28 Stycznia oraz cz. ul. Wyzwolenia w Więcborku	2011
Budowa kanalizacji we wsi Witunia – etap II	2012-13
Budowa kanalizacji we wsi Pęperzyn Wieś i Pęperzyn PGR	2012-13
Budowa kanalizacji na ul. Złotowskiej w Więcborku	2012
Budowa kanalizacji na Promenadzie, cz. ul. Potulickich oraz Os. Przy Powstańców Wielkopolskich w Więcborku	2012-13
Budowa kanalizacji we wsi Nowy Dwór, Zakrzewek, Zakrzewska Osada	2012-13
Budowa kanalizacji we wsi Zabartowo	2014-15
Budowa kanalizacji na Os. Piastowskim – etap II	2013
Budowa kanalizacji we wsi Borzyszkowo	2014-15
Budowa kanalizacji na ul. Gdańskiej i Starodworcowej w Więcborku	2013
Budowa kanalizacji we wsi Czarmuń	2014-15
Budowa kanalizacji we wsi Lubcza – etap II	2014-15
Budowa kanalizacji we wsi Suchorączek	2014-15
Budowa kanalizacji we wsi Adamkowo oraz Sypniewo Osiedle Leśne	2014-15

Źródło: informacja Urzędu Miejskiego

Wszystkie gminy powiatu są zainteresowane dalszym rozwojem sieci gazowej. W przypadku gmin Więcbork i Sośno w najbliższych latach pojawią się techniczne możliwości rozwoju sieci lokalnych w oparciu o planowany gazociąg przesyłowy. Starania samorządów na rzecz dalszej gazyfikacji powiatu wynikają także z zapotrzebowania zgłaszanego przez mieszkańców i przedsiębiorców.

Ważnym zagadnieniem utrzymywanie sprawności sieci elektroenergetycznej, przede wszystkim w celu zapewnienia ciągłości dostaw energii.

Ze względu na powszechność używania przez mieszkańców telefonów komórkowych (ankiety wykazują na ok. 90% wyposażenie gospodarstw domowych w ten środek łączności), ważnym zagadnieniem jest zapewnienie prawidłowych parametrów ich funkcjonowania (obecnie „wyspowo” istnieją problemy z „zasięgiem” poszczególnych sieci). Jest to ważne zagadnienie także ze względu na planowany rozwój funkcji turystycznych. Turyści oczekują, że przebywając na urloпах, nie będą spotykać utrudnień w korzystaniu z telefonów.

Należy zwrócić uwagę na taką lokalizację infrastruktury telekomunikacyjnej (przede wszystkim stacji bazowych), by minimalizować jej wpływ na estetykę i harmonię krajobrazu (maszty stacji bazowych są wyraźną dominantą wysokościową, burzącą harmonię krajobrazu – zwłaszcza że w obszarze o tak zróżnicowanej rzeźbie terenu wywierana będzie presja na ich lokalizację na lokalnych kulminacjach wysokościowych – zazwyczaj bardzo dobrze eksponowanych). Liczbę stacji bazowych należy ograniczać do absolutnego minimum niezbędnego dla zachowania prawidłowych parametrów, a urządzenia różnych operatorów powinny być lokowane na tych samych masztach. Powszechność telefonii komórkowej nie zwalnia operatorów telefonii stacjonarnej z obowiązku zapewnienia wysokiej jakości tradycyjnych łączy (tym bardziej, iż wciąż dosyć popularnym sposobem uzyskania połączeń z internetem są łącza modemowe).

W kolejnych latach coraz większe znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego, ale także w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców, mieć będą technologie informatyczne oraz umiejętność ich stosowania. Na terenie gmin powiatu obecnie w różnym stopniu dostępne są łącza internetowe. Część użytkowników korzysta z łączy modemowych, które należy traktować jako rozwiązanie tymczasowe - wykorzystywane wyłącznie do czasu umożliwienia stałego dostępu o wysokich parametrach transmisji danych. Dostęp do internetu powinien być traktowany jako infrastruktura absolutnie podstawowa (jak energia elektryczna lub wodociąg) i należy dążyć do stworzenia możliwości stałego dostępu do internetu dla wszystkich zainteresowanych odbiorców. Dostęp do internetu oraz wykorzystywanie technologii informatycznych w codziennym życiu, są uważane za czynniki sprzyjające rozwojowi społecznemu i ekonomicznemu. Zwłaszcza na obszarach wiejskich (gdzie dostęp do placówek bankowych i specjalistycznego handlu jest utrudniony) istotne są usługi bankowości elektronicznej i handlu elektronicznego. Podejmowane będą dwutorowe działania: na rzecz rozwoju różnych technologii umożliwiających stały dostęp (na obszarach o dużym rozproszeniu osadnictwa zapewnienie obsługi jest

przedsięwzięciem kosztowniejszym i trudniejszym) oraz na rzecz maksymalnego obniżenia kosztów tego typu usług, tak by korzystanie ze stałego łącza nie stanowiło bariery ekonomicznej. W największych miejscowościach podejmowane będą starania na rzecz uruchomienia usług typu hot-spot, czyli otwartych i dostępnych publicznie punktów dostępu umożliwiających dostęp do Internetu za pomocą sieci bezprzewodowej (WiFi). Hot-spoty umożliwiają posiadaczom komputerów podłączenie się i dostęp do Internetu. Usługi tego typu w zależności od przyjętego rozwiązania mogą być bezpłatne. Gminy będą prowadziły działania zarówno na rzecz rozwoju sieci szerokopasmowych o wysokiej wydajności i szybkości transmisji danych ale również zmierzające do wdrażania programów typu „e-gmina” („e-urząd”), a więc stwarzania możliwości elektronicznego obiegu dokumentów w administracji publicznej, czyli także umożliwiające mieszkańcom załatwianie części spraw urzędowych za pośrednictwem internetu. Na bazie placówek kulturalnych i/lub oświatowych będą tworzone stanowiska bezpłatnego dostępu do internetu dla mieszkańców nie posiadających komputerów lub łącza internetowych w domach. Samorządy będą także wspierały organizację różnego rodzaju kursów i szkoleń przygotowujących mieszkańców do korzystania z technologii informatycznych.

Sępólno Krajeńskie i Więcbork – partnerzy i rywale

Specyfika powiatu (wynikająca z podziału funkcji powiatowych, małej powierzchni, małej liczby ludności, małej liczby gmin i jednocześnie małych odległości między miastami) powoduje powstanie charakterystycznych uwarunkowań (nie spotykanych w innych powiatach) rozwoju obydwu głównych miast powiatu.

Przed wszystkim podkreślić należy dwie podstawowe konsekwencje obecnego stanu rzeczy:

1. podział działalności „powiatowych” pomiędzy Sępólno i Więcbork jest korzystny dla mieszkańców powiatu; istnieją dwa ośrodki, z których żaden wprawdzie nie oferuje pełnego zestawu usług powiatowych, ale jednocześnie ich wyposażenie zdecydowanie przewyższa potencjał miast będących tylko siedzibami gmin; są dobrze dostępne w sieci drogowej i w stosunku do każdego punktu w powiecie niezbyt daleko położone (maksymalne odległości do Sępólna nie przekraczają 20 km, a do Więcborka – 30 km). Taka sytuacja powoduje, że uciążliwości dojazdów w celu realizacji potrzeb są relatywnie niewielkie, a w zależności od rodzaju potrzeb – w niektórych przypadkach - dojazdy nie są w ogóle konieczne, bo istnieje możliwość realizacji potrzeb w miejscu zamieszkania.
2. podział działalności „powiatowych” pomiędzy Sępólno i Więcbork jest niekorzystny dla Sępólna, jako ośrodka powiatowego, gdyż w porównaniu do innych siedzib powiatów miasto ma mniejszy obszar obsługi (oddziaływania), a tym samym nie czerpie tak samo dużych korzyści z obsługi okolicznych terenów (w przypadku miast powiatowych zazwyczaj podaż usług jest znacznie wyższa, niż wynikałoby to z liczby mieszkańców tego miasta). „Słabsza” (pod względem lokalizacji instytucji powiatowych) siedziba powiatu (a w przypadku Sępólna uwarunkowanie to nakłada się na mniejszy niż w innych miastach powiatowych, potencjał demograficzny – liczba mieszkańców) pośrednio osłabia też wizerunek i konkurencyjność powiatu, bowiem w bardzo pobieżnych ocenach, często potencjał całego powiatu jest utożsamiany z „siłą” miasta powiatowego.

Funkcjonowanie Sępólna i Więcborka będzie się więc w kolejnych latach opierało na następujących założeniach:

- zachowany zostanie obecny podział funkcji (instytucji) znaczenia powiatowego;
- w zakresie niektórych dziedzin (zwłaszcza lokalizacji przedsięwzięć czysto komercyjnych) odbywać się będzie naturalna konkurencja między miastami - ze względu na położenie oraz kształt i wielkość powiatu, obydwa miasta mogą pełnić rolę ośrodków centralnych (położenie Sępólna jest bardziej centralne i bardziej sprzyjające, ale położenie Więcborka nie jest na tyle niekorzystne, by dyskredytowało to miasto jako siedzibę instytucji o znaczeniu powiatowym), a więc dla lokalizacji wielu rodzajów działalności obydwa miasta są równie atrakcyjne – tylko od aktywności władz obydwu gmin będzie zależało, która z nich będzie lepiej przygotowana dla pozyskania danej inwestycji (realizacji przedsięwzięcia);
- ze względu na małą liczbę mieszkańców w praktyce nie jest możliwe dublowanie się niektórych działalności, gdyż zbyt mały wewnętrzny popyt uniemożliwia utrzymanie dwóch placówek o identycznym profilu;
- w zakresie niektórych dziedzin - związanych zwłaszcza z zadaniami samorządu powiatowego, konieczne będzie każdorazowe osiągnięcie porozumienia, gwarantującego realizację interesów nie tylko społeczności całego powiatu, ale także obydwu miast;

- w zakresie niektórych funkcji i instytucji obydwoma miastami będą prowadzić działania całkowicie od siebie niezależnie (nie będą bezpośrednio ze sobą konkurować).

W szczególności konkurencja pomiędzy obydwoma miastami może dotyczyć następujących sfer zagadnień: otoczenia biznesu (w tym także instytucji wspomagania biznesu, jak inkubatory przedsiębiorczości), funkcjonowania szkół ponadgimnazjalnych i ewentualnie wyższych, funkcjonowania różnych form szkolnictwa i dokształcania (zmiany kwalifikacji) dorosłych (niezależnych od obecnie funkcjonujących szkół dla dorosłych), funkcjonowania specjalistycznej służby zdrowia (niezależnie od opieki szpitalnej), lokalizacji instytucjonalnych form obsługi i organizacji turystyki (obydwoma miastami mają aspiracje, by wykreować się na „krajowe centrum turystyki”), lokalizacji niektórych przedsięwzięć gospodarczych (sytuacja, gdy inwestor wybiera powiat sępoleński i poszukuje konkretnej lokalizacji).

Bez względu na nieuniknioną i całkowicie normalną konkurencję między sąsiadującymi miastami o podobnym potencjale, wzmocnienie Więcborka i Sępólna należy zawsze traktować w kategorii wzmocnienia potencjału powiatu. Dlatego też, bezwzględny priorytetem powinno być zawsze dążenie do pozyskania lokalizacji przedsięwzięcia na teren powiatu, a sprawą drugorzędną jest tu wybór szczegółowej lokalizacji. W zakresie przedsięwzięć służących obsłudze lub podnoszących atrakcyjność całego powiatu lub znacznej jej części, wszystkie samorządy będą się wzajemnie wspierać.

Turystyka – nowa szansa rozwoju powiatu

Samorządy powiatu oraz wszystkich gmin powiatu zamierzają w dużo szerszym, niż obecnie stopniu, rozwijać działalności turystyczne, a turystykę wykreować na jedną z najważniejszych funkcji powiatu. Podkreślić należy, że od około dekady obserwuje się zasadniczą zmianę w preferencjach turystów, a co za tym idzie – także przewartościowanie walorów świadczących o atrakcyjności turystycznej, jak też przewartościowanie rejonów i ośrodków uznawanych za atrakcyjne dla turystyki. Przede wszystkim znacznie zmalało zainteresowanie biernym wypoczynkiem o charakterze pobytowym (tradycyjnymi wczasami realizowanymi w okresie letnim w ośrodkach wczasowych przez okres około 2 tygodni). Znacznie wzrosło natomiast zapotrzebowanie na aktywne formy wypoczynku, łączące różne rodzaje aktywności fizycznej i umysłowej, realizowane w czasie znacznie krótszych pobytów (często zaledwie kilkudniowych lub wręcz weekendowych) – jednak nie tylko w okresie letnim ale całorocznie; zupełnie nowym rodzajem produktu są różnego rodzaju sporty ekstremalne. Znacznie wzrosło także zainteresowanie różnymi formami aktywnej rekreacji (fitness, hipika, rowery, golf, quady, skutery wodne, itp). Zmieniły się także preferencje w zakresie standardu bazy noclegowej – obecnie zdecydowana większość oczekuje bazy o co najmniej przeciętnym, a najczęściej wysokim, standardzie. Stosunkowo nowym rodzajem oferty turystycznej są imprezy plenerowe – o charakterze historycznym, kulturowym, kulturalnym, folklorystycznym, regionalnym. Duża część turystów preferuje wypoczynek poza granicami kraju, wskutek czego zmniejszył się popyt na wypoczynek realizowany na terenie kraju, ale jednocześnie zmiany stylu życia powodują wzrost zapotrzebowania na codzienną lub weekendową rekreację. Powyższe zmiany doprowadziły do „nowego otwarcia” na rynku usług turystycznych – tradycyjne rejon wypoczynkowe straciły na znaczeniu, bowiem popyt na ich ofertę jest bardzo mały (rejon te dodatkowo zmuszone są do restrukturyzacji bazy i oferty, której upadek często prowadził do lokalnych sytuacji kryzysowych – np. polegających na utracie prestiżu liderów rynku). Jednocześnie jednak znacznie zmalało znaczenie takich walorów jak duża jeziorność i duże zalesienie, które nie są niezbędne dla kreowania nowej oferty, co stworzyło szansę rozwoju działalności także poza rejonami najcenniejszymi przyrodniczo. Powiat sępoleński posiada znakomite predyspozycje dla rozwoju „nowych” produktów, na które jest obecnie zapotrzebowanie. Oprócz walorów przyrodniczych i kulturowych, posiada atuty: bliskości Bydgoszczy (dla której może być zapleczem turystyczno-rekreacyjnym) i dobrej dostępności drogowej (leży w strefie 1-2 godzinnego dojazdu z miasta). Głównymi walorami przyrodniczymi są: urozmaicona rzeźba terenu, spora jeziorność (przy czym część jezior jest uważana za przydatne do turystyki i wędkarstwa), lesistość, wysoka atrakcyjność krajobrazu, wysoka jakość środowiska, występowanie istotnych walorów przyrodniczych – chronionych w ramach systemu obszarów chronionych, stosunkowo mała gęstość zaludnienia. Walory kulturowe to przede wszystkim zabytki. Władze gmin podejmować będą działania na rzecz maksymalnej możliwej ochrony dziedzictwa kulturowego (w celu jego restauracji i zachowania), ale także wykorzystania dla różnych form turystyki, rekreacji, ale także kreowania i podkreślania tożsamości lokalnej. Dotyczy to np. terenów grodzisk, cmentarzyk pradziejowych, Góry Zamkowej w Więcborku, miejsc o wybitnych walorach widokowych, miejsc związanych z walkami żołnierzy polskich podczas II wojny światowej oraz innych

obiektów nieruchomości bądź ruchomych, będących zabytkami lub noszących cechy zabytku. Wymienione miejsca i obiekty będą promowane na mapach turystycznych i będą objęte zagospodarowaniem ogólnodostępnym. W przypadku stanowisk archeologicznych możliwe jest tworzenie skansenów z ich przebadanych wcześniej części.

Gminy Więcbork i Sępólno zgłaszają aspirację wykreowania swoich siedzib na „krajewskie centrum turystyki” - czyli ulokowania w mieście nie tylko bazy noclegowej, bazy ogólnodostępnej, organizacji imprez, ale także utworzenia instytucji zajmującej się organizacją turystyki oraz promocją i informacją na temat bazy turystycznej. Na terenie powiatu rozwijane będą przede wszystkim następujące rodzaje turystyki, w zakresie których powiat i każda z gmin powiatu, posiadają szczególnie korzystne predyspozycje:

- turystyka pobytowa (wypoczynek w bazie noclegowej o zróżnicowanej wielkości i standardzie),
- agroturystyka i turystyka wiejska,
- turystyka biznesowa i kongresowa (czyli organizacja pobytów szkoleniowych i konferencyjnych),
- edukacja ekologiczna i zielone szkoły,
- organizacja imprez – o profilu kulturalnym, kulturowym, rekreacyjnym ,
- różne formy turystyki specjalistycznej – adresowanej do nielicznych odbiorców-pasjonatów: wędrówkowa (krajoznawstwo), skauting, rowerowa, wodna, wędkarstwo, hipika, grzybobrania, turystyka myśliwska, podglądanie przyrody,
- różne formy rekreacji – związane z krótkotrwałymi pobytami (rowery, quady, kąpieliska, hipika, itp.),
- budownictwo letniskowe (szczególnie korzystne predyspozycje posiadają gminy Sośno i Więcbork – ze względu na bliskość Bydgoszczy).

Na terenie powiatu podejmowane będą działania organizacyjne wspomagające rozwój turystyki:

- utworzone zostanie centrum promocji i organizacji turystyki, które będzie się zajmować promocją powiązaną z monitoringiem stanu bazy – będzie łączyć działalność z zakresu koordynacji działalności inwestycyjnej i zagospodarowania turystycznego oraz obsługi ruchu turystycznego; będzie prowadzić bank informacji o miejscach noclegowych, imprezach turystyczno-rekreacyjnych, zajęciach rekreacyjnych, atrakcjach turystycznych; do zadań centrum będzie także należało wykonywanie wydawnictw informacyjnych, promocyjnych; w zakresie działalności centrum znalazłaby się także szeroko rozumiana edukacja ekologiczna;
- prowadzona będzie skuteczna promocja internetowa oferty turystycznej powiatu - już obecnie dla zdecydowanej większości odbiorców, podstawowym źródłem informacji o ofercie turystycznej jest internet (który służy także jako najczęściej wykorzystywany sposób kontaktu z gestorem bazy, rezerwacji, czy też zakupu oferty) – stworzony zostanie portal internetowy (prezentujący wysoką wiarygodność - firmowany przez samorządy) poświęcony atrakcjom, walorom i bazie turystycznej na terenie powiatu, stanowiący kompleksowe źródło wiedzy o ofercie turystycznej Krajin; prowadzenie portalu może być zadaniem centrum promocji i organizacji turystyki;
- samorządy rozwijać będą bazę ogólnodostępną (służącą także mieszkańcom do celów rekreacyjnych);
- samorządy będą uwzględniać w planowaniu przestrzennym potrzebę wyznaczania terenów na cele realizacji zadań z zakresu turystyki;
- samorządy będą wspierać rewitalizację zabytków oraz zabytkowych kompleksów i układów urbanistycznych – zwłaszcza w centrach miast.

Niezbędnymi warunkami powodzenia działalności turystycznych są:

- rozwój zagospodarowania ogólnodostępnego, zwłaszcza w obszarach koncentracji bazy noclegowej - ścieżki rowerowe, szlaki, promenady, kąpieliska, parkingi, punkty informacji, tablice informacyjne, witacze, punkty widokowe, boiska, place do gier i zabaw, punkty wypożyczania sprzętu turystyczno-sportowego, itp. - jest to zagospodarowanie, które może być publicznym wkładem w rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej, pensjonatów, małych ośrodków wypoczynkowych - jest to baza znacznie podnosząca walory danej okolicy i znacznie ułatwiająca inwestorom prowadzenie działalności; tego typu zainwestowanie jest więc formą wsparcia przez samorządy rozwoju funkcji turystycznej; każda z gmin powiatu posiada plany rozwoju tego typu zagospodarowania;
- rozwój zróżnicowanych produktów turystycznych, w tym zwłaszcza „produktów markowych”, a więc takich ofert wypoczynku i rekreacji, które cechują się gwarancją satysfakcji klienta i są powszechnie znane i

pozytywnie postrzegane - samorządy deklarują wsparcie dla wszelkich inicjatyw zmierzających do wykreowania i promocji nowych produktów turystycznych, a także udział (w miarę możliwości prawnych, organizacyjnych i finansowych) w rozwoju tego typu przedsięwzięć. Na terenie powiatu istnieją możliwości rozwoju bardzo zróżnicowanej oferty – np. urozmaicona rzeźba terenu stwarza warunki do realizacji sztucznych stoków narciarskich (na igelicie) – bliskość Bydgoszczy gwarantuje zainteresowanie ofertą, torów do quadów, torów do jazdy samochodami terenowymi, torów dla rowerów górskich, pól golfowych, organizacji zawodów w biegach przełajowych, biegach na orientację, zawodów psich zaprzęgów, organizacji szkół przetrwania (popularnych wśród młodzieży), itp. Są to produkty, które łatwo wypromować i skojarzyć medialnie z powiatem sępoleńskim;

- rozwój imprez masowych o charakterze kulturalnym, kulturowym, sportowym, rekreacyjnym, itp. Na terenie powiatu należy wykreować 1-2 imprezy – traktowane jako wizytówki powiatu, szczególnie staranie przygotowane i wypromowane poza powiatem (w dużych miastach); do ich promocji należy pozyskać patrona medialnego w postaci znanej redakcji radiowej lub telewizyjnej;
- rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej w siedzibach gmin (sale sportowe, boiska, sala sportowo-widowiskowa, pływalnia, itp.) - baza tego typu będzie służyła mieszkańcom dla codziennej rekreacji, ale w okresie wakacyjnym będzie uzupełnieniem oferty skierowanej do turystów;
- rozwój na terenie powiatu edukacji ekologicznej - w tym także przygotowanie oferty edukacji połączonej z wycieczkami i pobytami dla szkół w miejscach atrakcyjnych przyrodniczo. Pożądana jest współpraca z nadleśnictwami i parkiem krajobrazowym, ale organizacyjną stronę przedsięwzięcia mogą prowadzić podmioty komercyjne (organizacje kilkudniowych programów edukacyjnych dla grup młodzieży szkolnej); rozpoznane także zostaną możliwości wykorzystania grodzisk dla organizacji programów historycznych;
- rozwój turystyki biznesowo-kongresowej - jest to szansa na wykorzystanie bazy noclegowej poza sezonem letnim (do organizacji imprez i pobytów biznesowych, konferencji, itp.);
- rozwój na terenie powiatu agroturystyki i turystyki wiejskiej (z poprawą standardu bazy tego typu) - działania te będą wspierane poprzez szybszą realizację zadań własnych w zakresie infrastruktury technicznej oraz urządzenie ogólnodostępnej bazy wypoczynkowej w rejonach koncentracji gospodarstw agroturystycznych;
- utworzenie bazy noclegowej, a zwłaszcza gastronomicznej na potrzeby ruchu tranzytowego odbywającego się przez teren powiatu - przy drodze nr 25 (powiat miejscem odpoczynku w drodze nad Bałtyk);
- poprawa stanu wód - zwłaszcza jezior wykorzystywanych dla turystyki i rekreacji;
- utworzenie na terenie powiatu oferty dla zamożnych klientów - np. kompleksu wysokostandardowej bazy noclegowej połączonej z przystanią, polem golfowym, stadniną, itp.;
- wydłużenie sezonu turystycznego poprzez przygotowanie oferty wiosennej, jesiennej, a nawet pobytów zimowych;
- realizacja ścieżek i tras rowerowych oraz poprawa zagospodarowania szlaków pieszych;
- wyznaczenie terenów pod realizację zabudowy letniskowej (w sposób realizujący interesy gmin w zakresie gospodarki przestrzennej) - zabudowa tego typu *de facto* przyczynia się do tworzenia grupy czasowych mieszkańców powiększających popyt na lokalnym rynku handlu i usług; warto zauważyć, że zainwestowanie tego typu najczęściej cechuje się wysoką estetyką, a więc podnosi standard przestrzeni, a ponadto wiąże się z wieloletnim związaniem posiadaczy tej zabudowy z terenem gminy, co niesie również korzystne efekty społeczne;
- podejmowanie działań na rzecz wykorzystania linii kolejowej Złotów – Świecie (na odcinku od Sypniewa) dla organizacji przewozów turystycznych (w tym zadaniu konieczne jest nawiązanie współpracy z powiatami tucholskim i świeckim w celu realizacji wspólnego projektu);
- kompleksowa promocja walorów turystycznych Krajin, kierowana przede wszystkim do mieszkańców dużych aglomeracji, a także do turystów zagranicznych, głównie Niemców – należy zlecić wyspecjalizowanej firmie wykonanie kompleksowej promocji medialnej powiatu.

Priorytety rozwoju gmin powiatu sępoleńskiego

Gmina Kamień Krajeński

Najważniejsze działania o charakterze inwestycyjnym, które powinny być realizowane w kolejnych latach:

- Realizacja obwodnicy Kamienia Krajeńskiego w przebiegu drogi nr 25.
- Poprawa standardu dróg i chodników oraz realizacja nowych chodników.
- Dokończenie wodociągowania gminy zgodnie z posiadanym planem.
- Dokończenie kanalizacji sanitarnej w gminie zgodnie z posiadanym planem.

- Rozwój sieci gazowej.
- Budowa gimnazjum w Kamieniu Krajeńskim.
- Renowacja centrum miasta.
- Poprawa standardów lokalowych szkół na terenie gminy oraz poprawa wyposażenia szkół w bazę sportową
- Rozwój ogólnodostępnego zagospodarowania turystycznego na terenie gminy (zwłaszcza ścieżki rowerowe i kąpieliska).
- Gmina wskazuje na następujące konkretne inwestycje planowane w najbliższych latach:
 - dokończenie budowy sali gimnastycznej w Kamieniu Krajeńskim – 2008 r.
 - budowa gimnazjum w Kamieniu Krajeńskim – 2009r.
 - budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Dużej Cerkwicy – 2007 r.
 - odnowa świetlic wiejskich – 2008 r.
 - budowa kanalizacji sanitarnej w Orzełku – 2008 – 2009 r.
 - budowa zespołu otwartych obiektów sportowo rekreacyjnych w Kamieniu Krajeńskim – 2008 – 2009 r.
 - budowa sieci wodociągowej Zamarte – 2008 r.
 - rozwój bazy turystycznej nad J. Mochel – 2008 – 2010 r.
 - budowa wodociągu Witkowo – Dąbrowa – 2008 – 2009 r.
 - rewitalizacja miasta Kamień Krajeński – 2009 r.
 - kanalizacja wsi Płocicz – 2009 r.

Działania o charakterze nieinwestycyjnym lub inwestycyjnym o małej skali:

- Poprawa funkcjonowania instytucji kulturalnych na terenie gminy oraz zwiększenie liczby i atrakcyjności oferty kulturalnej.
- Poprawa dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- Stworzenie oferty kulturalno-sportowej w celu zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców – zwłaszcza młodzieży.
- Wyznaczanie terenów inwestycyjnych.
- Zwiększenie liczby parkingów na terenie miasta.
- Poprawa stanu wód.
- Poprawa funkcjonowania komunikacji publicznej w miejscowościach wiejskich.
- Poprawa dostępu do obiektów sportowych (w tym także realizacja nowego zagospodarowania służącemu uprawianiu sportu i rekreacji).
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa na drogach, w tym doposażenie Straży Pożarnej oraz Policji.
- Poprawa dostępu do internetu

Gmina Sępólno Krajeńskie

Najważniejsze działania o charakterze inwestycyjnym, które powinny być realizowane w kolejnych latach:

- Realizacja obwodnicy Sępólna Krajeńskiego w przebiegu dróg nr 25 i 241.
- Dokończenie wodociągowania gminy zgodnie z posiadanym planem.
- Dokończenie kanalizacji sanitarnej w gminie zgodnie z posiadanym planem.
- Poprawa standardu dróg i chodników oraz realizacja nowych chodników.
- Realizacja kanalizacji deszczowej w Sępólnie.
- Zagospodarowanie przestrzeni nad Jeziorem Sępoleńskim, w tym budowa mola spacerowego, wraz z przystanią żeglarską oraz amfiteatrem na wodzie.
- Budowa hali widowiskowo-sportowej w Sępólnie Krajeńskim.
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.
- Rozwój ogólnodostępnego zagospodarowania turystycznego na terenie gminy (zwłaszcza ścieżki rowerowe i kąpieliska).

Działania o charakterze nieinwestycyjnym lub inwestycyjnym o małej skali:

- Utrzymanie bardzo korzystnego ogólnego poziomu funkcjonowania szkół podstawowych i gimnazjów (stan bazy lokalowej oraz sportowej, nauczanie języków obcych).
- Poprawa funkcjonowania instytucji kulturalnych na terenie gminy oraz zwiększenie liczby i atrakcyjności oferty kulturalnej.
- Poprawa dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.

- Stworzenie oferty kulturalno-sportowej w celu zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców – zwłaszcza młodzieży.
- Wyznaczanie terenów inwestycyjnych.
- Zwiększenie liczby parkingów na terenie miasta.
- Poprawa stanu wód.
- Poprawa funkcjonowania komunikacji publicznej w miejscowościach wiejskich.
- Poprawa dostępu do obiektów sportowych (w tym także realizacja nowego zagospodarowania służącemu uprawianiu sportu i rekreacji).
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa na drogach, w tym doposażenie Straży Pożarnej oraz Policji.
- Poprawa dostępu do internetu
- Poprawa zagospodarowania służącego dzieciom (place zabaw)

Gmina Sośno

Najważniejsze działania o charakterze inwestycyjnym, które powinny być realizowane w kolejnych latach:

- Dokończenie wodociągowania gminy zgodnie z posiadanym planem.
- Dokończenie kanalizacji sanitarnej w gminie zgodnie z posiadanym planem.
- Poprawa standardu dróg i chodników oraz realizacja nowych chodników.
- Budowa sieci gazowej.
- Poprawa standardów lokalowych oraz poprawa wyposażenia szkół na terenie gminy.
- Termomodernizacja obiektów gminnych (w tym oświatowych).

Działania o charakterze nieinwestycyjnym lub inwestycyjnym o małej skali

- Poprawa funkcjonowania komunikacji publicznej – poprawa dostępności zewnętrznej gminy w komunikacji publicznej
- Poprawa funkcjonowania instytucji kulturalnych na terenie gminy oraz zwiększenie liczby i atrakcyjności oferty kulturalnej.
- Poprawa dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- Stworzenie oferty kulturalno-sportowej w celu zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców – zwłaszcza młodzieży.
- Poprawa w zakresie nauczania języków obcych w szkołach.
- Wyznaczanie terenów inwestycyjnych.
- Poprawa stanu wód.
- Poprawa dostępu do obiektów sportowych (w tym także realizacja nowego zagospodarowania służącemu uprawianiu sportu i rekreacji).
- Dalszy rozwój infrastruktury sportowej na terenie gminy.
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa na drogach, w tym doposażenie Straży Pożarnej oraz współpraca z Policją.
- Poprawa dostępu do internetu.
- Poprawa zagospodarowania służącego dzieciom (place zabaw)

Gmina Więcbork

Najważniejsze działania o charakterze inwestycyjnym, które powinny być realizowane w kolejnych latach:

- Realizacja obwodnicy Więcborka w przebiegu drogi nr 241.
- Dokończenie wodociągowania gminy zgodnie z posiadanym planem.
- Dokończenie kanalizacji sanitarnej w gminie zgodnie z posiadanym planem.
- Poprawa standardu dróg i chodników oraz realizacja nowych chodników.
- Rozwój sieci gazowej.
- Poprawa standardów lokalowych szkół na terenie gminy oraz poprawa wyposażenia szkół w bazę sportową
- Rozwój ogólnodostępnego zagospodarowania turystycznego na terenie gminy (zwłaszcza ścieżki rowerowe i kąpieliska).

Działania o charakterze nieinwestycyjnym lub inwestycyjnym o małej skali:

- Poprawa funkcjonowania instytucji kulturalnych na terenie gminy oraz zwiększenie liczby i atrakcyjności oferty kulturalnej.
- Poprawa dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- Stworzenie oferty kulturalno-sportowej w celu zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców – zwłaszcza młodzieży.
- Wyznaczanie terenów inwestycyjnych.
- Inkubator przedsiębiorczości
- Zwiększenie liczby parkingów na terenie miasta.
- Poprawa stanu wód.
- Poprawa funkcjonowania komunikacji publicznej w miejscowościach wiejskich.
- Poprawa dostępu do obiektów sportowych (w tym także realizacja nowego zagospodarowania służącemu uprawianiu sportu i rekreacji).
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa na drogach, w tym doposażenie Straży Pożarnej oraz Policji.
- Poprawa dostępu do internetu
- Poprawa zagospodarowania służącego dzieciom (plac zabaw)

MIERNIKI MONITORINGU, STANU REALIZACJI I POWODZENIA STRATEGII POWIATOWEJ I GMINNYCH

Jednym z podstawowych instrumentów kreowania rozwoju danego obszaru jest monitorowanie zachodzących zmian. Znajomość aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej (także sytuacji na tle innych jednostek) pozwala na szybsze i trafniejsze podejmowanie decyzji. W przypadku planowania strategicznego, monitoring ma na celu:

- ocenę stopnia realizacji zakładanych celów rozwoju,
- ocenę charakteru zmian uwarunkowań, w których funkcjonuje dana jednostka (zmiana uwarunkowań zewnętrznych bardzo często przewartościowuje mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju),
- ocenę potrzeby aktualizacji strategii (usunięcie zrealizowanych celów, dodanie celów odpowiadających nowym uwarunkowaniom).

Realizacja ustaleń strategii rozwoju – zarówno na poziomie powiatowym, jak też każdej z gmin – wymaga prowadzenia stałego (regularnego) monitoringu kierunków i charakteru zmian oraz sytuacji danego obszaru (gminy, powiatu) na tle szerszego otoczenia.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż samorządy odpowiadają tylko za część zadań zapisanych w strategii. W przypadku niektórych innych przedsięwzięć działania samorządów mają charakter katalizatorów - samorządy nie mogą bezpośrednio realizować zadań, ale mogą tworzyć sprzyjające warunki dla różnego rodzaju przedsięwzięć. Niektóre uwarunkowania funkcjonowania są jednak całkowicie niezależne od działań samorządów.

Coraz większa będzie także rola samorządów w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój inwestycji na terenie gminy i powiatu. Ich skuteczność (a przede wszystkim jakość przygotowywanej dokumentacji w tym zakresie) będą jedną z podstawowych miar oceny funkcjonowania administracji na poziomie gmin i powiatów.

Część zadań zapisanych w strategii wiąże się z jednorazowym wykonaniem inwestycji - monitoring tego typu przedsięwzięć jest najłatwiejszy, gdyż miarą sukcesu jest tu ich zrealizowanie.

Szereg działań, które są zapisane w strategiach jako ważne dla rozwoju, nie ma charakteru mierzalnego - nie można liczbowo lub wskaźnikowo określić, czy zadanie zostało wykonane.

W zakresie niektórych rodzajów działań, miarą sukcesu jest poprawa pozycji powiatu i gmin w danej dziedzinie na tle innych powiatów i gmin. W ten sposób należy oceniać ogólny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego - sytuacją dowodzącą, iż rozwój danego obszaru jest porównywalny z innymi co do tempa i charakteru, jest nie pogarszanie własnej pozycji na tle średnich i na tle innych obszarów, a miarą sukcesu jest ich poprawa.

Wiele zadań ma charakter ciągły - dotyczą one np. zadań własnych w zakresie infrastruktury społecznej i technicznej. W zakresie infrastruktury technicznej pierwszy etap wiąże się z rozbudową sieci i urządzeń do czasu osiągnięcia zakładanego stanu (ten etap jest mierzalny i porównywalny z innymi obszarami), ale kolejny

etap to utrzymywanie bieżącej sprawności i odpowiednich standardów funkcjonowania (na tym etapie nie ma możliwości porównań z innymi obszarami, a jedynie istnieje możliwość określenia, na ile sprawna jest gminna infrastruktura).

Wiele zadań nie ma charakteru inwestycyjnego, a jedynie wiążą się z poprawą - usprawnieniem istniejącego stanu.

Prowadząc monitoring, należy być świadomym, że w zakresie wielu aspektów rozwoju nie istnieją proste miary statystyczne pozwalające na ocenę tempa zachodzących zmian. W zakresie niektórych dziedzin nie jest możliwe określenie optymalnego stanu rozwoju – tym samym nie można określić stopnia zrealizowania tego celu (zaawansowania realizacji). W przypadku części zagadnień ocena jest utrudniona ze względu na sposób zbierania lub publikowania danych przez służby do tego powołane (np. inspekcję ochrony środowiska, urząd statystyczny). W niektórych aspektach charakter zmian można ocenić dopiero w okresie kilku-kilkunastu lat (np. związek poziomu edukacji z sytuacją na rynku pracy).

W zakresie zadań, w których możliwe jest określenie miar, monitoring stanu rozwoju oraz postępy w realizacji ustaleń strategii, powinny być mierzone na podstawie następujących wskaźników:

- **ogólna pozycja powiatu i gmin na tle województwa** – zmiany pozycji w rankingach i zestawieniach w zakresie wybranych cech (najczęściej przyjmuje się tu wskaźniki przedsiębiorczości, bezrobocia, stanu rozwoju infrastruktury technicznej, wybranych cech społecznych – takich jak migracje, przyrost naturalny, itp.), a także zmiany wskaźników notowanych w powiecie i gminach na tle wartości średnich

- **w zakresie jakości środowiska** - w zakresie ogólnych parametrów środowiska celem jest utrzymanie obecnej pozycji powiatu o bardzo małej emisji zanieczyszczeń i wysokiej lokacie na tle innych obszarów. W zakresie wskaźników szczegółowych miarą sytuacji jest poprawa wskaźników zanieczyszczenia wód (jeziora i rzeki badane przez WIOŚ) na terenie powiatu (jest to najbardziej newralgiczny element środowiska - wykazujący zawsze najgorszy stan z wszystkich badanych aspektów środowiska). Miernikiem zmian jest także liczba nowo tworzonych form ochrony przyrody – choć na terenie powiatu nie powinno to być priorytetem ze względu na bardzo duży udział powierzchni chronionych.
- **poziom przedsiębiorczości** - sytuacją korzystną jest osiągnięcie przez obszary wiejskie poziomu 100% średniej dla obszarów wiejskich województwa. Szczegółowymi miarami zmian są:
 - niemalejący ogólny wskaźnik przedsiębiorczości
 - niemalejący wskaźnik względny (czyli wskaźnik na tle średniej wojewódzkiej)
 - wzrost liczby podmiotów w sekcji handel i naprawy (do poziomu co najmniej 90% wartości średnich)
 - wzrost powierzchni terenów inwestycyjnych oraz liczby miejscowości posiadających tego typu ofertę
 - wzrost liczby instytucji otoczenia przedsiębiorczości, w tym podmiotów społecznych, podmiotów non-profit, parków przemysłowych, stref ekonomicznych, inkubatorów (część z wymienionej infrastruktury nie istnieje obecnie na terenie powiatu i miarą powodzenia jest jej utworzenie i trwanie)
- **poziom bezrobocia** - sytuacją korzystną jest osiągnięcie wskaźnika bezrobocia na terenach wiejskich powiatu na poziomie 110% średniej wojewódzkiej dla obszarów wiejskich (lub poniżej 100% dla obszarów wiejskich z wyłączeniem powiatów bydgoskiego i toruńskiego), natomiast dla miast – poziomu 100% wskaźnika średniego dla miast z wyłączeniem powiatów grodzkich i Inowrocławia¹. Szczegółowymi miarami zmian są:
 - zmniejszanie bezwzględnej liczby bezrobotnych
 - wzrost liczby miejsc pracy
 - zmniejszanie wskaźnika bezrobocia w stopniu silniejszym, niż przeciętnie
 - niższy od przeciętnego wskaźnik długotrwale bezrobotnych.

¹ Ze względu na niepublikowanie stopy bezrobocia dla obszarów wiejskich województwa oraz w rozbiciu na miasta i obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich, należy do celów porównawczych używać innych, umożliwiających porównanie bezrobocia wskaźników - np. stosunku liczby bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym lub ludności ogółem, przy czym należy uwzględniać nie tylko aktualną wielkość takiego wskaźnika, ale także jego zmiany (określenie tendencji) oraz relacje w stosunku do innych jednostek i średnich (poprawa czy pogorszenie na ich tle).

- **stan infrastruktury technicznej** - sytuacją docelową powinno być zrealizowanie planów w zakresie realizacji nowych sieci i urządzeń, modernizacji sieci i urządzeń istniejących oraz utrzymania bieżącej sprawności ich funkcjonowania. W zakresie infrastruktury technicznej specyfika uwarunkowań powoduje, iż bardzo trudno jest o porównania na tle innych obszarów i na tle średnich, a często takie porównania pozbawione są sensu (stanem docelowym we wszystkich jednostkach jest bowiem osiągnięcie maksymalnego możliwego i uzasadnionego ekonomicznie stanu). Szczegółowymi miarami zmian są:
 - wzrost liczby odbiorców sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej
 - udział odbiorców sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej w ogólnej liczbie gospodarstw
 - udział odbiorców sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej w założonej docelowej liczbie odbiorców (czyli stan realizacji); dla sieci wodociągowej należy zakładać stan docelowy obejmujący 100% gospodarstw domowych; dla sieci kanalizacyjnej i gazowej w każdej z gmin będzie on uzależniony od analiz technicznej wykonalności i ekonomicznej efektywności
 - wskaźniki sprawności funkcjonowania sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, elektroenergetycznej - mierzone liczbą awarii uniemożliwiających korzystanie
 - dla zagadnień oczyszczania ścieków stanem docelowym i optymalnym jest utrzymanie istniejących systemów w stanie pełnej sprawności (w tym dokonywanie stosownych modernizacji) oraz co najmniej zachowania parametrów oczyszczania
 - dla zagadnień składowania i utylizacji odpadów zakłada się pełne uporządkowanie systemu i funkcjonowanie zgodnie z normami.

- **stan infrastruktury komunikacyjnej** - sytuacją docelową powinno być zrealizowanie planów w zakresie realizacji nowych sieci i urządzeń, modernizacji sieci i urządzeń istniejących oraz utrzymanie bieżącej sprawności ich funkcjonowania i właściwego stanu technicznego. Stan docelowy wyznaczają istniejące obecnie i opracowane w przyszłości na podstawie monitoringu sieci, plany rozwoju. Szczegółowymi miarami zmian są:
 - rosnąca długość i udział dróg o właściwych parametrach i stanie technicznym
 - dostępność wszystkich miejscowości za pomocą dróg o nawierzchni utwardzonej, docelowo bitumicznej o właściwych dla klasy drogi parametrach technicznych
 - zwiększenie liczby połączeń w komunikacji autobusowej (PKS i prywatnych przewoźników) pomiędzy obszarem powiatu, a miastami na terenie powiatu - zadanie to jest trudne do skwantyfikowania ze względu na różne potrzeby na różnych liniach (jako wystarczającą obecnie można uznać tylko liczbę połączeń pomiędzy Kamieniem Krajeńskim a Sępólnem oraz pomiędzy Więcborkiem i Sępólnem); liczba połączeń z największych miejscowości (liczących ponad 400 mieszkańców) do Więcborka lub Sępólna powinna wynosić co najmniej 12 par dziennie, lub też łącznie do obydwu tych miast nie powinna być mniejsza niż 16 par – liczba taka gwarantuje swobodny dostęp do miast o każdej porze dnia;
 - ustanowienie bezpośrednich połączeń autobusowych w liczbie co najmniej 5 par połączeń pomiędzy Sośnem i Wąwelnem a Bydgoszczą oraz ustanowienie bezpośredniej komunikacji autobusowej z Sośną do Torunia (w obydwu relacjach np. poprzez zmianę części połączeń z Więcborka lub Sępólna).

- **stan infrastruktury społecznej** - zagadnienie bardzo złożone i w wielu aspektach trudne do skwantyfikowania; w najbardziej ogólnym ujęciu - obsługa ludności w zakresie zadań własnych gmin i powiatu powinna być na poziomie „satisfakcjonującym mieszkańców” i obiektywnie wysokim na tle ogólnie przyjętych standardów i w porównaniu z innymi jednostkami (gminami i powiatami). Szczegółowymi miarami zmian są:
 - w zakresie edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym:
 - zapewnienie właściwego poziomu kształcenia (miarą są tu wyniki egzaminów 6-klasistów, gimnazjalistów, maturalnego i wskaźniki zdawalności na studia - na terenie powiatu wskaźniki te powinny być lepsze od przeciętnych)
 - zapewnienie dobrego dostępu do placówek, a więc nie wydłużanie czasu niezbędnego na dotarcie do placówek (dotyczy to np. dowozu uczniów)
 - zapewnienie właściwego stanu technicznego placówek - a więc realizacja planów z zakresu ich modernizacji (miarą sukcesu jest malejąca liczba potrzeb)
 - zapewnienie wyposażenia w infrastrukturę sportową (miarą jest liczba sal pełnowymiarowych,

- liczba boisk, liczba urzędzeń i wyposażenia w sprzęt)
- zapewnienie wyposażenia w infrastrukturę do nauki informatyki (miarą jest stopień realizacji bieżących potrzeb w zakresie jakości sprzętu oraz jego liczby w stosunku do liczby uczniów)
- zapewnienie możliwości nauki 2 języków zachodnich wszystkim uczniom (preferowany angielski i niemiecki - w formie zajęć obowiązkowych lub dodatkowych)
- w zakresie edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym:
 - zapewnienie właściwego poziomu kształcenia (miarą są tu wyniki egzaminów maturalnych i wskaźniki zdawalności na studia - w szkołach powiatu powinny być one wyższe od średnich)
 - utrzymanie co najmniej 3 ośrodków, w których dostępne są szkoły ponadgimnazjalne (Sępólno, Więcbork, Sypniewo)
 - utrzymywanie proporcji zbliżonej do stosunku 80/20 w zakresie liczby miejsc w szkołach maturalnych i zasadniczych zawodowych oraz przynajmniej 50% udziału miejsc w szkołach średnich zawodowych wśród ogólnej liczby miejsc w szkołach maturalnych
 - zapewnienie właściwego stanu technicznego placówek - a więc realizacja planów z zakresu ich modernizacji (miarą sukcesu jest malejąca liczba potrzeb)
 - zapewnienie wyposażenia w infrastrukturę sportową (miarą jest liczba sal pełnowymiarowych, liczba boisk, liczba urzędzeń i wyposażenia w sprzęt)
 - zapewnienie wyposażenia w infrastrukturę do nauki informatyki (miarą jest stopień realizacji bieżących potrzeb w zakresie jakości sprzętu oraz jego liczby w stosunku do liczby uczniów)
 - zapewnienie możliwości wyboru nauki 2 spośród co najmniej 3 języków obcych (w formie zajęć obowiązkowych lub nieobowiązkowych)
- w zakresie ochrony zdrowia:
 - co najmniej utrzymanie oraz dążenie do zwiększenia przez szpital w Więcborku parametrów funkcjonowania (w zakresie profili działalności, liczby łóżek, liczby specjalistów, wyposażenia, itp.) zgodnie z przepisami szczegółowymi
 - powszechna dostępność lekarzy specjalistów wraz z organizacją ich dyżurów w przychodniach gminnych - przy akceptowalnym czasie oczekiwania na wizytę
 - powszechna dostępność na terenie każdej z gmin lekarza ogólnego, stomatologa, pediatry i ginekologa
 - co najmniej utrzymanie istniejącej sieci placówek w gminach
- w zakresie opieki przedszkolnej:
 - dążenie do zwiększenia liczby placówek opieki przedszkolnej - docelowo placówki opieki przedszkolnej powinny funkcjonować praktycznie w każdej miejscowości liczącej ponad 400 mieszkańców (wyjątki mogą być spowodowane np. specyfiką sieci osadniczej - np. bliskim sąsiedztwem dużych wsi lub koniecznością lepszej obsługi terenu gminy) oraz w wybranych miejscowościach mniejszych, gdzie (np. wskutek bliskiego sąsiedztwa innych miejscowości) istnieje wystarczający potencjał dla prowadzenia tego typu placówek
 - dostosowanie liczby przedszkoli i liczby miejsc do istniejącego zapotrzebowania (zwłaszcza w Sępólnie i Więcborku)
- w zakresie szkolnictwa dla dorosłych:
 - utrzymanie istniejących placówek
 - rozszerzanie działalności o nowe profile oraz nowe rodzaje kształcenia, w tym kursy umożliwiające szybką zmianę kwalifikacji
 - dostosowanie działalności do popytu
 - dofinansowanie nauki języków obcych oraz informatyki dla dorosłych
- w zakresie kultury, sportu, wypoczynku i rekreacji:
 - utrzymywanie działalności funkcjonujących placówek i instytucji kultury i sportu, zwłaszcza bibliotek, domów kultury, świetlic wiejskich, klubów sportowych (w ramach klubów - istniejących sekcji) – aktualnie funkcjonujące placówki nie powinny być likwidowane
 - dostosowanie działalności do popytu

- tworzenie nowych instytucji kultury - zwłaszcza w największych miejscowościach pozbawionych obecnie bazy tego typu
- rozwój ogólnodostępnego zagospodarowania (boiska, ścieżki rowerowe, urządzenie plaży i kąpielisk)
- w zakresie bezpieczeństwa publicznego:
 - utrzymanie normatywnego stanu obsady w posterunkach Policji
 - doprowadzenie do osiągnięcia normatywnego stanu wyposażenia w posterunkach Policji
 - doprowadzenie do osiągnięcia normatywnego stanu wyposażenia w jednostkach straży pożarnej
 - dalsza poprawa bezpieczeństwa (zmniejszanie względnych i bezwzględnych wskaźników przestępczości)
- w zakresie usług pocztowych i finansowych:
 - utrzymanie istniejących placówek pocztowych
 - utrzymanie istniejących placówek bankowych
 - funkcjonowanie w każdej siedzibie gminy placówki firmy kurierskiej
- **w zakresie turystyki** - podstawową ogólną miarą jest postrzeganie powiatu jako jednego z głównych obszarów turystycznych regionu - a więc znaczący wzrost znaczenia powiatu i gmin powiatu w tym zakresie; wskaźnikami mierzalnymi są:
 - liczba bazy (obiektów - noclegowych oraz innego rodzaju zagospodarowania turystycznego), liczba miejsc noclegowych (w tym w podziale na różnego rodzaju bazę oraz różnego rodzaju standard), liczba udzielanych noclegów, liczba turystów zagranicznych, liczba organizowanych imprez masowych, liczba uczestników tych imprez, liczba uczestników rejestrowanych form turystyki krajoznawczej, liczba produktów markowych z terenu powiatu - zakłada się, że ww. wskaźniki powinny rosnać
 - liczba infrastruktury służącej obsłudze turystyki i pracowników turystyki (informacja turystyczna, promocja, organizatorzy ruchu, podmioty działające w turystyce, zatrudnieni w turystyce) – liczba powinna rosnać
 - wskaźniki udziału dla ww. cech na tle województwa – powinny rosnać
 - na terenie gminy Sośno zakłada się rozwój gospodarstw agroturystycznych, natomiast w pozostałych gminach znacznie szerszy rozwój oferty turystycznej
- **w zakresie sytuacji materialnej ludności** - podstawową ogólną miarą jest zmniejszenie liczby osób kwalifikujących się do otrzymywania pomocy ze względu na trudną sytuację materialną

ZAŁĄCZNIK

Postulaty dotyczące najważniejszych zagadnień, którymi powinny zająć się władze gmin - zgłaszane przez mieszkańców w badaniach ankietowych wykonanych w gminach (odpowiedzi na pkt. 12 ankiety)

Gmina Kamień Krajeński

zagadnienie	liczba ankiet, w których zgłoszono zagadnienie
poprawa jakości dróg i ulic (w tym porządkowanie poboczy i realizacja obwodnicy)	111
poprawa stanu albo realizacja nowych chodników (w tym także na obszarach wiejskich)	42
ograniczanie bezrobocia, tworzenie nowych miejsc pracy, lepsze warunki dla inwestorów	40
lepszy dostęp do kultury, funkcjonowanie świetlic wiejskich, więcej imprez kulturalnych	39
jakość i dostępność do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej (w tym „stomatolog”)	28
estetyka, ład i porządek w mieście (w tym poprawa zagospodarowania jeziora, oświetlenie Kolegiaty)	20
rozwój turystyki	18
poprawa pracy Urzędu Miejskiego oraz instytucji podległych	14
zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży (zajęcia, kluby, itp.)	13
jakość kształcenia i funkcjonowanie szkół	13
budowa gimnazjum (zgłaszane w Zamartem, Kamieniu i Dąbrowie)	12
kanalizacja i oczyszczanie ścieków	12
bezpieczeństwo publiczne, praca Policji, bezpieczeństwo na drogach	12
wodociąg i jakość wody	12
budowa nowych obiektów sportowych (boiska)	9
parkingi w Kamieniu	7
budowa mieszkań socjalnych	6
budowa ścieżek rowerowych	5
promocja gminy	5
renowacja centrum Kamienia	5
rozwój wsi	5
oświetlenie ulic i miejscowości	4
utworzenie przedszkoli	4
poprawa funkcjonowania usług i handlu	3
funkcjonowanie PKS	3
chodnik na plażę (zgłaszane w Zamartem)	2
szkody w uprawach powodowane przez zwierzęta	2
przystosowanie przestrzeni dla niepełnosprawnych	2
ochrona środowiska	2
plac zabaw dla dzieci	1
bezpieczna droga do szkoły	1

Gmina Sępólno Krajeńskie

zagadnienie	liczba ankiet, w których zgłoszono zagadnienie
poprawa jakości dróg i ulic (w tym porządkowanie i wykaszanie poboczy oraz realizacja obwodnicy)	162
ograniczanie bezrobocia, tworzenie nowych miejsc pracy, lepsze warunki dla inwestorów	39
jakość i dostępność do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej (w tym stomatolog i specjaliści)	31
rozwój kanalizacji	26
jakość kształcenia i funkcjonowanie szkół (zmniejszenie liczebności klas)	22
bezpieczeństwo publiczne, praca Policji, bezpieczeństwo na drogach, bezpieczeństwo w	20

szkołach	
rozwój turystyki	17
poprawa stanu albo realizacja nowych chodników (w tym często „chodniki na wsi”)	14
funkcjonowanie komunikacji (w tym PKS, lepsze dojazdy do Sępólna z terenu gminy)	12
estetyka, ład i porządek w mieście (w tym zagospodarowanie terenu jeziora)	11
lepszy dostęp do kultury, więcej imprez kulturalnych	10
wodociąg	8
poprawa pracy Urzędu Miejskiego	8
drogi dla rowerów	8
budowa mieszkań	7
lepsze funkcjonowanie dowozów do szkół	6
budowa nowych i zapewnienie dostępu do istniejących obiektów sportowych (w tym hala sportowa, basen)	6
plac zabaw dla dzieci	5
zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży (zajęcia, kluby, itp.)	5
obniżenie podatków i opłat	3
zapewnienie internetu	2
ochrona środowiska	2
brak parkingów w mieście	2
utrzymanie szkół wiejskich	2
odwodnienie terenu	2
odśnieżanie dróg wiejskich	2
wykorzystanie dziedzictwa kulturowego wsi	2
więcej miejsc w przedszkolach	1
stypendia dla najlepszych uczniów	1
rozwój przestrzeni miejskiej	1
rozwój wsi	1
promocja gminy	1

Gmina Sośno

zagadnienie	liczba ankiet, w których zgłoszono zagadnienie
poprawa jakości dróg i ulic	88
funkcjonowanie PKS oraz prywatnych przewoźników – zapewnienie możliwości dojazdu do pracy i szkół oraz dostępności miejscowości	38
lepszy dostęp do kultury, funkcjonowanie świetlic wiejskich, więcej imprez kulturalnych	24
jakość i dostępność do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej	22
ograniczanie bezrobocia, tworzenie nowych miejsc pracy, lepsze warunki dla inwestorów	19
zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży (zajęcia, kluby, itp.)	16
jakość kształcenia i funkcjonowanie szkół (w tym nauka języków obcych)	15
kanalizacja i oczyszczanie ścieków	13
plac zabaw dla dzieci	12
oświetlenie ulic i miejscowości	8
bezpieczeństwo publiczne, praca Policji, bezpieczeństwo na drogach	7
wodociąg	7
poprawa funkcjonowania dojazdów do szkół	5
sprawy socjalne	5
dostęp do internetu	5
budowa nowych obiektów sportowych	5
poprawa stanu albo realizacja nowych chodników	4

odśnieżanie dróg	3
estetyka, ład i porządek	3
gazyfikacja gminy	2
wiaty na przystankach	2
wypoczynek i rekreacja	1
budowa ścieżek rowerowych	1
dostępność do handlu	1
kursy komputerowe	1
dostępność usług	1
tworzenie punktów sprzedaży artykułów dla rolnictwa	1
melioracje	1
rozwój turystyki	1
ochrona przyrody	1
wyznaczanie terenów budowlanych	1
pozyskiwanie funduszy na rozwój	1
poprawa pracy Urzędu Gminy	1
przystosowanie przestrzeni dla niepełnosprawnych	1

Gmina Więcbork

zagadnienie	liczba ankiet, w których zgłoszono zagadnienie
poprawa jakości dróg i ulic (w tym porządkowanie poboczy i realizacja obwodnicy)	129
poprawa stanu albo realizacja nowych chodników (w tym często „chodniki na wsi”)	36
kanalizacja i oczyszczanie ścieków	35
ograniczanie bezrobocia, tworzenie nowych miejsc pracy, lepsze warunki dla inwestorów	28
wodociąg	27
ogródki jordanowskie i place zabaw dla dzieci („miasto przyjazne dla dzieci”)	22
jakość i dostępność do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej (w tym „stomatolog”)	16
bezpieczeństwo publiczne, praca Policji, bezpieczeństwo na drogach	15
jakość kształcenia i funkcjonowanie szkół	15
estetyka, ład i porządek w mieście	14
brak parkingów w mieście	13
poprawa pracy Urzędu Miejskiego	12
funkcjonowanie komunikacji (w tym PKS, lepsze dojazdy do Więcborka z terenu gminy)	10
lepszy dostęp do kultury, funkcjonowanie świetlic wiejskich, więcej imprez kulturalnych	9
rozwój turystyki	6
budowa nowych i zapewnienie dostępu do istniejących obiektów sportowych	5
lepsze funkcjonowanie dowozów do szkół	5
gaz ziemny	4
zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży (zajęcia, kluby, itp.)	4
poprawa czystości jezior, zagospodarowanie i urządzenie plaż	4
odśnieżanie dróg wiejskich	3
przeniesienie dworca PKS	2
odwodnienie terenu	2
promocja gminy	2
pozyskanie środków z UE	1
pozostałe różne (ekologia, usługi, ścieżki rowerowe, internet, segregacja odpadów, ograniczenia dla nowych marketów, realizacja dużego marketu)	10

Okolo 25 uwag o charakterze niemerytorycznym (roszczeniowe i socjalne – wyższe zarobki, mieszkania socjalne, traktowanie dzieci wiejskich w szkołach, biurokracja, zwalnianie emerytów i zatrudnianie ludzi w wyższym wykształceniu, ataki na pracodawców, itp.)	
--	--

CELE I KIERUNKI ROZWOJU POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO

Nadrzędny cel rozwoju:

Osiągnięcie wysokich standardów życia mieszkańców oraz poprawa konkurencyjności i atrakcyjności powiatu.

Cele główne (grupy kierunków):

1. „Powiat sępoleński obszarem atrakcyjnym”. Poprawa konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej powiatu.
2. „Powiat sępoleński obszarem o wysokiej jakości życia mieszkańców”. Poprawa jakości funkcjonowania sfery usług publicznych oraz tworzenie przestrzeni publicznej przyjaznej dla mieszkańców.
3. „Powiat sępoleński obszarem znanym i lubianym”. Promocja i kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu jako obszaru atrakcyjnego i nowoczesnego.

Kierunki działań w ramach celów głównych:

1. „Powiat sępoleński obszarem atrakcyjnym”. Poprawa konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej powiatu

- 1.1. Wyznaczanie, wyposażanie w zakresie infrastruktury, zapewnienie dostępności oraz promocja terenów inwestycyjnych
- 1.2. Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości i centrów wspierania przedsiębiorczości
- 1.3. Wsparcie dla rozwoju i implementacji nowoczesnych technologii na terenie powiatu.
- 1.4. Rozwój szkolnictwa dla dorosłych i poprawa kwalifikacji zawodowych ludności
- 1.5. Rozwój sektora otoczenia biznesu
- 1.6. Zapewnienie dostępności zewnętrznej powiatu poprzez rozbudowę i poprawę standardu drogi krajowej oraz dróg wojewódzkich wraz z realizacją obwodnic Sępólna Krajeńskiego, Więcborka i Kamienia Krajeńskiego oraz zapewnieniem bezpiecznego przebiegu przez miejscowości wiejskie
- 1.7. Zapewnienie dostępności wewnętrznej i spójności powiatu poprzez przebudowę, remonty i podnoszenie standardu dróg powiatowych zgodnie z cyklicznie aktualizowanym planem potrzeb inwestycji drogowych, z zapewnieniem bezpieczeństwa przebiegu przez miejscowości oraz przebudową miejsc szczególnie niebezpiecznych
- 1.8. Utrzymanie dobrego stanu technicznego linii kolejowych na terenie powiatu
- 1.9. Wykonanie systemu ścieżek i tras rowerowych o charakterze komunikacyjnym i turystycznym
- 1.10. Rozwój turystyki, w tym zwłaszcza: wsparcie dla bazy noclegowej, rozwój ogólnodostępnego zagospodarowania turystycznego, rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, rozwój edukacji ekologicznej, wykorzystanie linii kolejowych dla przewozów turystycznych, wykorzystanie naturalnych zasobów przyrodniczych dla rozwoju turystyki i rekreacji
- 1.11. Rozwój różnych aspektów rolnictwa i leśnictwa zgodnie z programami sektorowymi dotyczącymi rolnictwa i leśnictwa

2. „Powiat sępoleński obszarem o wysokiej jakości życia mieszkańców”. Poprawa jakości funkcjonowania sfery usług publicznych

- 2.1. Poprawa funkcjonowania komunikacji publicznej na terenie powiatu w celu poprawy zewnętrznej i wewnętrznej dostępności powiatu w komunikacji publicznej, zwłaszcza zapewnienie bardzo dobrej komunikacji autobusowej z Bydgoszczą oraz rozwój prywatnych firm przewozowych.
- 2.2. Wzmacnianie potencjału siedzib gmin na terenie powiatu jako ośrodków obsługi mieszkańców.
- 2.3. Poprawa jakości kształcenia oraz budowa, rozbudowa i wyposażanie w zakresie bazy dydaktycznej i sportowej na wszystkich poziomach edukacji.
- 2.4. Poprawa dostępności szkolnictwa gimnazjalnego, ponadgimnazjalnego i szkolnictwa dla dorosłych, w tym poprzez tworzenie nowych placówek, także niepublicznych.
- 2.5. Utworzenie placówki szkolnictwa wyższego na terenie powiatu.
- 2.6. Poprawa jakości kształcenia i dostępu do kształcenia poprzez wykorzystanie technologii informatycznych - budowę platform ICT (technologii informacyjno-komunikacyjnych).
- 2.7. Poprawa dostępności i jakości leczenia specjalistycznego i szpitalnego oraz poprawa wyposażenia placówek ochrony zdrowia, w tym rozbudowa szpitala w Więcborku wraz z dostosowaniem do wymaganych standardów
- 2.8. Poprawa dostępności opieki przedszkolnej i żłobka.
- 2.9. Rozwój kultury
- 2.10. Rozwój sportu
- 2.11. Zapewnienie powszechnego dostępu do internetu oraz realizacja programów typu „e-urząd”
- 2.12. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym poprawa wyposażenia i warunków lokalowych policji i straży pożarnej oraz rozwój programów monitoringu, a także rozwój Centrum Powiadamiania Ratunkowego
- 2.13. Poprawa bezpieczeństwa na drogach
- 2.14. Wsparcie dla rozwoju instytucji pozarządowych i organizacji społecznych oraz współpraca z lokalnymi mediami
- 2.15. Rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych (w tym dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb niepełnosprawnych, standaryzacja budynków użyteczności publicznej na potrzeby osób niepełnosprawnych oraz wspieranie rozwoju społecznego i aktywizacji gospodarczej) oraz grup dotkniętych wykluczeniami społecznymi
- 2.16. Osiągnięcie właściwych standardów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz oczyszczania ścieków
- 2.17. Osiągnięcie właściwych standardów i zapewnienie obsługi w zakresie gospodarki odpadami
- 2.18. Rozwój proekologicznych systemów grzewczych
- 2.19. Rozwój alternatywnych źródeł wytwarzania energii
- 2.20. Rozwój sieci gazowych – wspieranie rozbudowy infrastruktury gazowej
- 2.21. Wspieranie działań na rzecz poprawy stanu środowiska
- 2.22. Renowacja zabytkowych części miast w celu poprawy warunków zamieszkania, poprawy warunków funkcjonowania sfery usług publicznych i komercyjnych oraz dla aktywizacji turystycznej

3. „Powiat sępoleński obszarem znanym i lubianym”. Promocja i kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu

- 3.1. Promocja gospodarcza powiatu.
- 3.2. Wykreowanie i wypromowanie powiatowego znaku jakości. Stworzenie logo „krajński znak jakości” i opracowanie systemu jego przyznawania przedsiębiorcom z terenu powiatu, którzy wysoką jakością prowadzonej działalności, oferowanych produktów i usług, promują pozytywny wizerunek powiatu.
- 3.3. Promocja turystyczna powiatu.
- 3.4. Promocja Sępólna i Więcborka jako głównych ośrodków społeczno-gospodarczych powiatu.
- 3.5. Rozwój partnerstwa z jednostkami administracyjnymi i organizacjami społecznymi w kraju i poza granicami
- 3.6. Rozwój funkcji wystawienniczo-targowej oraz funkcji organizacji imprez
- 3.7. Rozwój i promocja turystycznych produktów markowych..
- 3.8. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego Krajny dla stworzenie produktu markowego turystyki i promocji powiatu, w tym poprzez rewaloryzację, restaurację, renowację obiektów kultury i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem, wykorzystanie obiektów kultury o znaczeniu regionalnym na potrzeby muzeów.
- 3.9. Utworzenie lub wspieranie działań na rzecz utworzenia centrum informacji, promocji i obsługi turystyki dla Krajny